STREJKESTATISTIK – METODISK SET

Af Kurt Leihardt

Indledning

Strejkestatistik benyttes i stor udstrækning i undersøgelser af arbejderbevægelsen og arbejdsmarkedets forhandlingssystemer. Anvendelsen af statistiske størrelser følges imidlertid sjældent af systematiske analyser af, hvad tallene egentlig dækker og hvilke skævheder, der antageligt er indbygget i dem. Enten diskuteres disse problemer overhovedet ikke, eller også angives det blot, at man »er klar over, at tallene er ufuldstændige, men ...«[1] Denne artikel søger at etablere et mere fast greb om, de problemer konstruktion og anvendelse af strejkestatistik rejser.

Følgende problemer er forbundet med de tre faser, der indgår i en statistiks produktionsproces:[2]

1. Definition og afgrænsning af population, registreringsenhed, egenskaber, kendetegn og -mærker:
   – er det opstillede begrebsapparat éntydigt, adækvat og funktionelt i forhold til såvel den opstillede problemstilling som den empiri, der ønskes undersøgt?
2. Indsamling af oplysninger (data):
   – dækker de indsamlede oplysninger (materialet) hele populationen og ikke andet?
   – ændres en eventuel afvigelse gennem tid?
   – udelukkes dele af populationen systematisk fra materialet?
   – er de enkelte oplysninger korrekte?
3. Bearbejdning af oplysningerne:
   – er regnearbejdet udført reliabelt og korrekt?
   – er grupperingerne systematiske, udtømmende og gensidigt udelukkende?

Der er ingen principielt forskel på de problemer henholdsvis konstruktion og læsning af statistik rejser:

Konstruktøren har mulighed for at gennemføre alle tre faser optimalt i relation til den opstillede problemstilling. Imidlertid vil de tilgængelige data ofte – og ihvertfald i forbindelse med strejker – være så utilstrækkelige og upålidelige, at en dækkende statistik ikke kan opstilles. Konstruktøren tvinges derfor til i forbindelse med statistikkens produktion at vurdere, om der er nogen mening i at konstruere en tabel ud fra de tilgængelige data, om definitioner etc. kan ændres, således at der bliver bedre

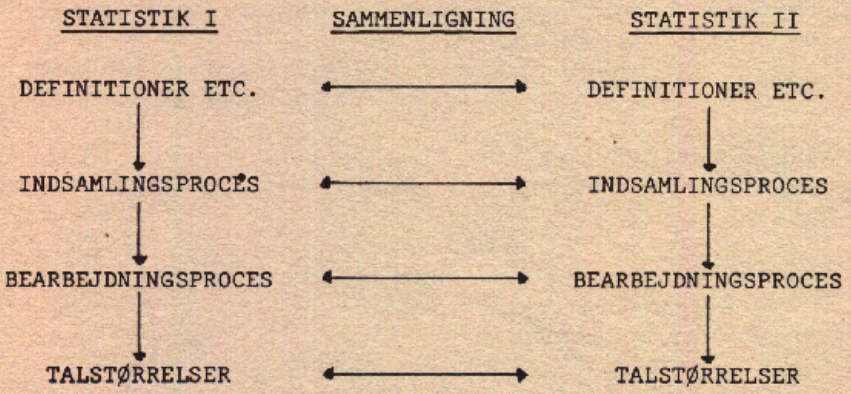
overensstemmelse mellem den postulerede og den realiserede statistik etc.

Når en statistik læses er produktionsfaserne gennemløbet. Læseren må afklare, hvorledes faserne er gennemløbet og på grundlag heraf vurdere, om tallene giver den ønskede oplysning, om de måler det, der angives, og om de indeholder fejl og unøjagtigheder. Hvis statistikken ikke fuldt ud lever op til kravene, må det vurderes, om afvigelsen kan nedbringes ved anvendelse af estimater eller lignende, om statistikken kan anvendes trods manglerne, eller om den må afvises.

Analysen af en enkelt statistiks produktionsproces med henblik på en vurdering af dens kildeværdi kan kun afsløre tendenser. Det kan f.eks. bestemmes, om det samlede materiale vil have en tendens til at give for højt eller et for lavt deltagertal. Derimod vil det ikke kunne bestemmes, hvor stor afvigelsen er.

Sammenligning mellem to statistikker, der omhandler samme – eller tilnærmelsesvis samme – sagsforhold, vil give holdepunkter for mere sikre konklusioner. Vurderingen består da af en systematisk sammenligning af statistikkernes tilblivelsesprocesser:

Figur 1.

Jo flere processer det er muligt at holde konstante, jo mere præcise resultater vil sammenligningen kunne give. Hvis definitionerne er nøjagtig ens fremkommer uoverensstemmelser mellem i øvrigt sammenlignelige størrelser fra forskelle i de øvrige delprocesser; hvis yderligere bearbejdningsprocesserne er ens må forskelle i statistikkernes opgivelser skyldes indsamlingsprocesserne; og så fremdeles.

Det bemærkelsesværdige ved megen strejkestatistik er fraværet af blot nogenlunde præcise definitioner af population, enheder og egenskaber.

Den manglende præcision i begrebsdannelsen skyldes ganske afgjort de små muligheder for at fremskaffe et tilfredsstillende materiale. Selv oplysninger om en strejkes mest grundlæggende kendemærker er usikre.

Anvendelsen af upræcise definitioner forstørrer imidlertid disse mangler ved materialet og blokerer aldeles for en mere indgående fortolkning. Den første forudsætning for anvendelsen af strejkestatistiske data i analyser af strejkeaktiviteten er, at disse data er indsamlet og bearbejdet på grundlag af et begrebsapparat, der er adækvat, funktionelt og éntydigt såvel i relation til den opstillede problemstilling som i relation til den empiri, der ønskes analyseret.

Strejkeforskningen og den offentlige debat opererer med et væld af termer til karakteristik af strejker: spontane, vilde, uofficielle, ulovlige, overenskomststridige, uvarslede, frie, etc. Som oftest dækker disse termer ikke præcist definerede og operationaliserede begreber, men benyttes som ideologisk ladede slagord. En præcist defineret og operationaliseret klassifikation af strejker er imidlertid en uomgængelig nødvendighed, – såvel ved analyser af tidsrækker som ved komparation af strejkeaktiviteten i forskellige stater eller brancher på grundlag af statistiske data. Strejker er et så komplekst socialt fænomen, at aggregerede størrelser, der omfatter hele strejkeaktiviteten, lader afgørende udviklingstræk og forskelle usynlige.

Når dette er sagt, må det også siges, at en statistik aldrig bliver bedre end det materiale den udarbejdes på grundlag af, – og netop oplysninger vedrørende strejker er præget af ufuldstændighed og usikkerhed.

Årsagen hertil ligger for det første i selve strejkens natur:

Strejke er åben konflikt mellem to parter, der står i et vist afhængighedsforhold til hinanden. Det er klart, at de involverede parter i sådanne tilspidsede konfliktsituationer ikke vurderer situationen ud fra kølig, afbalanceret iagttagelse. Tværtimod vil hændelsesforløbet iagttages med alle følelser og interesser involveret, hvorfor oplysninger fra parterne om strejken må anses for at være forbundet med al mulig usikkerhed. Der eksisterer imidlertid ingen alternative kilder end netop parterne.

Hertil kommer så, at en strejke er et dynamisk socialt fænomen, som både kan være vanskelig at overskue mens den står på og vanskelig at måle i diverse kvantiteter. Vanskelighederne skyldes, at strejkesituationen er under stadig udvikling og omfatter en lang række relationer, der ikke fremtræder fysisk.

For det andet involverer afsendelsen af meddelelse om strejken taktiske overvejelser som kan resultere i, at oplysninger ikke indsamles og videresendes eller at oplysningerne »tendentielt« er forkerte. Sådanne taktiske overvejelser har stor betydning i forbindelse med strejker:

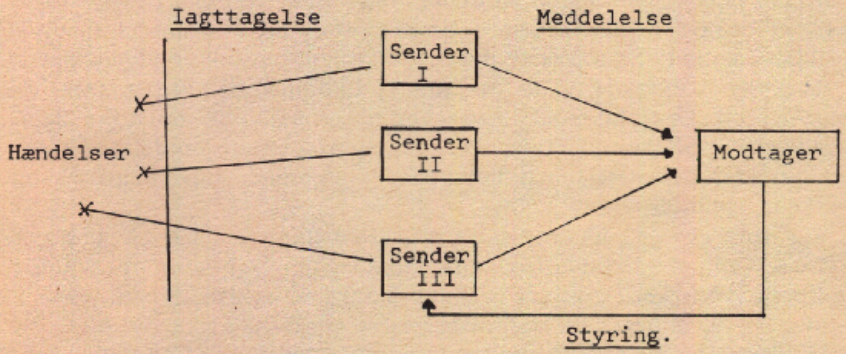
For det første er strejkeprædikatet overordentligt værdiladet; meddelelse om strejke udløser øjeblikkeligt moralsk pres på og støtte til de involverede parter fra omgivelserne. Tillige udløses økonomiske og retlige reaktioner.

For det andet bevirker strejkens dynamik som nævnt ovenfor dels, at selv de mest enkle kendetegn kan være vanskelige at registrere præcist, dels at oplysningerne er vanskelige at kontrollere for modtageren af med-

delelsen. Senderen af meddelelsen må og kan således udøve et betydeligt skøn ved registreringen af det enkelte kendemærke. I det omfang skønnet ikke er normeret udefra vil senderen selv opstille kriterierne for dets udøvelse. Disse kriterier vil naturligvis være præget af motivet for indsamlingen og afsendelsen af oplysningen.

Indsamlingsprocessen kan analyseres som en kombineret styrings- og kommunikationsproces. Den samlede indsamlingsproces kan – i sin mest simple form– skematisk fremstilles således:

Figur 2.

Senderens opgaver i processen kan deles i tre led:
1) iagttagelse af hændelsen,
2) bearbejdning af iagttagelsen til en oplysning (et datum)
3) afsendelse af meddelelse med oplysningen.

Konstruktøren søger gennem krav/ønsker om tilsendelse af oplysninger og gennem opstilling af definitioner m.m. at styre senderadfærden vedrørende disse tre opgaver. Ved anvendelsen af spørgeskemaer, indberetningsskemaer eller lignende fastsættes omfanget af senderens opgaver i forbindelse med såvel iagttagelse som bearbejdning. Senderens oplysninger kan således bestå af relativt ubearbejdede data (f.eks. strejkens begyndelses- og afslutningstidspunkt), som konstruktøren så bearbejder yderligere selv. Eller senderens oplysninger kan bestå af data, der er resultatet af en mere kompliceret bearbejdningsproces (f.eks. strejkens varighed målt i antallet af tabte arbejdsdage). Jo større en del af den samlede bearbejdning, der er overvæltet på senderne, jo større krav stilles til normeringen af bearbejdningen, når samme præcision skal opnås.

Konstruktøren kan gennem kontrol og sanktioner ved afvigelse fra de udstukne retningslinier gennemtvinge, at senderadfærden er i overensstemmelse med disse.

Afsendelse af meddelelse om strejke er i sig selv en omkostning, hvor-

for senderen må have en interesse i afsendelsen før den finder sted. Senderadfærden kan derfor analyseres ud fra en almindelig mål-middel-analyse. Adfærden vil f.eks. kunne analyseres på grundlag af det almindelige kommunikationsparadigme: hvem siger hvad, hvorfor, under hvilke omstændigheder, til hvem, hvordan og med hvilket resultat.[3] Ikke alle momenter behøver at være relevante i den konkrete sammenhæng, men de vil være udmærkede at have i baghovedet, når indsamlingsprocessen analyseres.

Senderens motiver gør sig imidlertid ikke kun gældende ved beslutningen om at sende. Også selve oplysningen vil være præget af senderen. I visse tilfælde kan interesserne motivere at ukorrekte oplysninger afsendes bevidst. Dette vil dog antageligt være sjældent og derfor mindre afgørende. Derimod vil iagttagelsen og bearbejdningen ofte indeholde så mange usikre momenter, at to personer med forskellige motiver vil komme frem til forskellige resultater uden det med rette kan hævdes, at én af dem meddeler dirkete forkerte oplysninger.

Analysen af indsamlingsprocessen bør munde ud i et svar på spørgsmålene

- hvilket omfang er senderadfærden effektivt styret, – og med hvilket formål?
- hvilke motiver gør sig gældende fra senderside ved afsendelsen af meddelelse om strejke?
- på hvilken måde og i hvilket omfang influerer svarerne på de to første spørgsmål på statistikkens tal?

Man bør være opmærksom på, at det her opstillede analyseskema principielt kan anvendes ved analyse af en hvilken som helst indsamlingsproces, – også hvor indsamlingen foregår ustyret i en del af processen.

Kilder om strejkeaktiviteten i Danmark. Kilder kan give oplysninger på sekundært niveau (statistikker o.l.) og på primært niveau (oplysninger om enkelthændelser).

Følgende offentligt tilgængelige skriftlige kilder findes i dag om strejkeaktiviteten i Danmark:

A. Kilder med oplysninger på *sekundært* niveau:

1) Statistikken over arbejdsstandsninger fra Danmarks Statistik.
2) Statistik udarbejdet af interesseorganisationerne på arbejdsmarkedet.

B. Kilder med oplysninger på *primært* niveau:

1) Dagspressen.
2) Fagblade og andre blade eller papirer fra interesseorganisationerne på arbejdsmarkedet (herunder beretninger).
3) Bøger og andre publikationer vedrørende enkeltstrejker.
4) Arbejdsrettens domme.
5) Primærmateriale (mødereferater, skrivelser etc.).

Artiklen kan siges at være opdelt i to afdelinger. I den første afdeling

(afsnit 2-4) opstilles et præcist og empirisk anvendeligt begrebsapparat ved kvantitativ registrering af strejkeaktivitetens omfang i Danmark. I afsnit 2 diskuteres populationens definition og afgrænsning. I afsnit 3 fastlægges de væsentligste kvalitative egenskaber og kendetegn og i afsnit 4 defineres og afgrænses de tre absolut væsentligste kvantitative kendetegn i forbindelse med måling af strejkeaktivitetens omfang: strejker, strejkedeltagere og antal tabte arbejdsdage på grund af strejker. Hovedsigtet med denne del af artiklen er netop at få styr på disse måleenheder, idet mindst ét af dem er involveret i enhver undersøgelse af strejkeaktiviteten, hvori kvantitative størrelser indgår.

I den anden afdeling (afsnit 5) gennemføres – som eksempel – en analyse af statistikken over arbejdsstandsninger fra Danmarks Statistik. Sigtet er dels at illustrere de skævheder, der er indbygget i et arbejdsgivergenereret materiale, dels at få mere hold på anvendelsesmulighederne og problemerne tilknyttet netop denne statistik.

Definition og afgrænsning af populationen

Hvad er en strejke? Vi kan med Hyman definere en strejke som en gruppe ansattes midlertidige arbejdsnedlæggelse med det formål at gennemtvinge krav eller udtrykke utilfredshed.[4] I litteraturen er der ingen grundlæggende uenighed om strejkedefinitionen.

Definitionen fastslår for det første, at en strejke er en arbejdsnedlæggelse. Strejken begynder når en gruppe ansatte ophører med at arbejde, på trods af at ansættelsesforholdet foreskriver det modsatte.

For det andet fastslår definitionen, at arbejdsnedlæggelsen skal være midlertidig, således at de strejkende regner med at vende tilbage til det samme arbejde. Kollektiv afsked er ikke strejke. Varigheden af aktionen indgår ikke som faktor i definitionen. En strejke kan vare fra 5 minutter eller mindre til flere år. Afskedigelse af de strejkende afbryder ikke i sig selv strejken; – strejkens ophør afhænger alene af de strejkendes bevidsthed om, om de er i strejke eller ikke.

For det tredje fastslår definitionen, at arbejdsnedlæggelsen skal være udført af en gruppe. Individuelle aktioner som f.eks. fravær og hurtig rotation falder uden for strejkebegrebet.

For det fjerde fastslår definitionen, at strejken skal gennemføres af ansatte, dvs. personer, der har solgt deres arbejdskraft til ejere af produktionsmidler. Skoleelever, husmødre, fanger, værnepligtige etc. kan derfor ikke – ihvertfald ikke på nuværende tidspunkt – strejke i den betydning strejkebegrebet fastlægges her. At de pågældende grupper gennem arbejdsnægtelse helt eller delvist kan opnå samme effekter som angivet i definitionen er ligegyldigt: deres situation i udgangspositionen er en fundamentalt anden end en »fri« lønarbejders.

For det femte fastslår definitionen, at arbejdsnedlæggelser, der finder

sted for at udtrykke tilfredshed, glæde eller sorg ikke umiddelbart falder ind under strejkebegrebet. Arbejdsnedlæggelsen skal være opfattet som oppositionel aktivitet.

Lock out som en eller flere arbejdsgivers medlertidige afbrydelse af arbejdet med henblik på at gennemtvinge et krav.[5]

For så vidt angår varslede arbejdsstandsninger er det relativt simpelt empirisk at udskille de to former for arbejdsstandsning. En vis fællesmængde vil dog kunne forekomme, – nemlig hvor begge parter varsler arbejdsstandsning.

For så vidt angår uvarslede arbejdsstandsninger kan det være vanskeligere at anvende sondringen. Arbejdsstandsning er ofte en konsekvens af et længere konfliktforløb og parterne vil lægge »skylden« for arbejdsstandsningen på modparten.[6] Sondringen strejke/lock out hviler imidlertid ikke på en skelnen efter »skyld« eller »provokation«, men udelukkende på hvem , der faktisk afbryder arbejdet. Når blot dette fastholdes, kan langt de fleste arbejdsstandsninger rubriceres i dikotomien.

Tilbage bliver imidlertid en rest af arbejdsstandsninger, hvor forløbet er så specielt, at det ikke er muligt at foretage en rubricering. Da det ikke er hensigtsmæssigt at udskille en del arbejdsstandsninger på grundlag af et tvivlsomt kriterium og da antallet af lock outs – i hvert fald i efterkrigstidens Danmark – er meget få, henregnes alle tvivlstilfælde til strejker. Lock out-begrebet omfatter – når det er operationaliseret således – kun de tilfælde, hvor der utvivlsomt er tale om lock outs.

Partiel arbejdsnægtelse er karakteriseret ved, at de ansatte kollektivt nægter at udføre en del af de ordrer, de modtager fra arbejdsgiveren, uden at de ophører med at udføre det resterende arbejde, de er ansat til at udføre. Aktionerne omfatter blokalde over for strejkeramt arbejde/andet specificeret arbejde, temponedsættelse (slow down-, arbejd efter reglerne- og loft over akkorderne-aktioner), nægtelse af at arbejde på bestemte tidspunkter, overarbejdsvægring, blokade over for bestemte råmaterialer, hjælpestoffer, maskiner, arbejdsprocedurer og arbejdssteder.

Den partielle arbejdsnægtelse adskiller sig fra strejken på flere punkter:

For det første opretholder begge parter indkomst. Ingen af parterne behøver at være sat i en akut økonomisk tvangssituation og logikken i aktionsforløbet er derfor ikke nødvendigvis den samme som i forbindelse med en strejke.

For det andet behøver den partielle arbejdsnægtelse ikke at være midlertidig. Overarbejdsnægtelse eller nægtelse af at anvende bestemte stoffer kan udmærket være og opfattes som varig uden ansættelsesforholdet dermed ophører.

For det tredie kan konflikten – med begge parters billigelse – løses ved eliminering af det konfliktramte arbejde. Hvis noget sådan indtræffer under en strejke vil de strejkendes position eroderes aldeles.

Det er nok muligt at beregne kvantitative størrelser, hvori såvel strejker som partiel arbejdsnægtelse indgår som »aktion«-enheder, – men det

er ikke muligt på en meningsfuld måde at summere antallet af deltagere i eller antallet af tabte arbejdsdage på grund af disse aktioner.

Militante aktionsformer kan defineres som en gruppe ansattes anvendelse af fysisk magt med det formål at gennemtvinge krav eller udtrykke utilfredshed. I de senere år har fysisk blokade og virksomhedsbesættelse været anvendt i Danmark. I de tilfælde, hvor den fysiske blokalde eller virksomhedsbesættelse iværksættes som supplement til strejken, er det soleklart, at aktionen falder ind under strejkebegrebet. Når aktionen ikke gennemføres af de lønarbejdere hvis arbejdsplads blokeres eller besættes, er der ikke tale om strejke og aktionen bør derfor ikke indgå som strejke i statistikken.

Klassifikation af strejker

Strejker, der iværksættes af fagorganisationens kompetente organ klassificeres som organisationsiværksat. Strejker initieret af andre – herunder inkompetente dele af fagorganisationen – klassificeres som ikke- organisationsiværksatte.

Fagorganisationens støtte til en strejke kan operationaliseres til at afhænge af økonomisk støtte og retlig støtte.

Når fagorganisationen åbner sin strejkekasse for de strejkende, etablerer støtteindsamling eller åbenlyst støtter en sådan indsamling er strejken organisationsstøttet. I modsat fald er den ikke organisationsstøttet.

Når fagorganisationen nægter at erkende aktionen overenskomststridig/ulovlig er den organisationsstøttet. I modsat fald er den ikke organisationsstøttet.

Andre operationaliseringer kan naturligvis foretages alt efter problemstilling.

Strejkens rubricering afhænger alene af dens relation til fagorganisationens kompetente organ/repræsentanter.

Fagorganisationerne støtter relativt sjældent strejker, der er iværksat af andre end deres kompetente organer. Det er derfor hensigtsmæssigt, at en strejke rubriceres som organisationsstøttet, når deltagernes fagorganisation blot på et eller andet tidspunkt under aktionsforløbet støtter den.

Enkelte steder benyttes en mellemkategori under betegnelsen »semiofficielle strejker« eller »flashstrejker«. Heri placeres strejker, der modtager skjult støtte fra fagorganisationen.[7] Anvendelsen af en sådan kategori afhænger naturligvis af problemstilling og kildemateriale. Generelt synes kildematerialet om arbejdskampe i Danmark ikke at levne mulighed for anvendelsen af en sådan kategori.

Vedrørende strejkers retlige status er sondringen mellem på den ene side overenskomst og på den anden side lov blevet mere og mere udflydende, – dels fordi Arbejdsretten konsekvent betegner overenskomststridige strejker som »ulovlige«, dels fordi staten ofte ophøjer mæglingsforslag eller hidtil gældende overenskomst til lov. Da en overenskomststri-

dig/ulovlig strejke ikke er en kriminel handling i straffelovens forstand anvendes her termparret overenskomstmedholdelig/overenskomststridig.

En strejkes retlige status bliver i Danmark afgjort af Arbejdsretten ved afsigelsen af en kendelse eller dom. En foreløbig afgørelse træffes imidlertid allerede på fællesmødet mellem organisationerne, hvor fagorganisationen kan erkende, at strejken er overenskomststridig. Indbringes strejken senere for Arbejdsretten er der en meget stor sandsynlighed for, at retten vil dømme den »ulovlig«, idet fagorganisationen procederer for de strejkende.

Ifølge Arbejdsretsloven fra 1973 (Lov nr. 317 af 13. juni 1973 om Arbejdsretten) skal fællesmødet afholdes senest dagen efter en strejkes udbrud (§ 9, stk. 2). Tilnærmelsesvis alle strejker af en varighed på to dage eller derover kan derfor rubriceres i dikotomien overenskomstmedholdelig/-stridig. Strejker af kortere varighed vil derimod meget sjældent være retligt bedømt, hvorfor disse strejker må placeres i en restkategori.[8] Inden den nuværende lovs ikrafttræden afholdtes fællesmødet først nogle dage efter en strejkes påbegyndelse,[9] hvorfor en vis del af de længerevarende strejker overhovedet ikke er retligt bedømt. På den anden side kunne strejker idømmes bod uanset, hvor korte de var. Restkategorien får derfor en anden sammensætning før end efter 1. juli 1973.

De registrerede strejker kan herefter indplaceres i følgende figur.

Figur 3.

Støtte \ Iværksættelse	Iværksat af fagorganisationen			Ikke iværksat af fagorganisationen		
	Overenskomst-medholdelig	stridig	rest	Overenskomst-medholdelig	stridig	rest
Støttet af fagorganisation	1a	1b	1c	2a	2b	2c
Ikke støttet af fagorganisation	--	--	--	3a	3b	3c

1. Strejker, der iværksættes og støttes af fagorganisationen er normalt strejker i forbindelse med løsningen af interessekonflikter og således overenskomstmedholdelige (1a). Men der kan forekomme undtagelser. Strejker i denne kategori betegnes ofte »officielle« eller »lovlige«.
2. Strejker, der ikke er iværksat af, men som dog støttes af fagorganisationen forekommer nu og da, – oftest blandt mere militante forbund. Strejkerne er normalt overenskomststridige (2b).
3. Strejker, der hverken iværksættes eller støttes af fagorganisationen

benævnes ofte »overenskomststridige«, »ulovlige«, »vilde« eller »inofficielle«. Strejkerne kan være overenskomstmedholdelige, men vil som absolut hovedregel ikke være det (3b).

Strejker, der iværksættes, men ikke støttes af fagorganisationen kan ikke forekomme, når en strejke betragtes som organisationsstøttet blot fagorganisationen bakker den op på et eller andet tidspunkt under aktionsforløbet.

Som tidligere angivet i strejkedefinitionen kan strejken have to forskelligartede formål: at gennemtvinge krav og at udtrykke utilfredshed. Ross og Hartmann kalder den første type styrkestrejker og den anden type demonstrationsstrejker.[10]

Sondringen er analytisk udmærket, men kan vanskeligt håndteres ved empiriske undersøgelser, fordi den hviler på deltagernes opfattelse af strejkens formål. For det første kan begge formål udmærket være indeholdt i den samme strejke; for det andet kan opfattelsen variere strejkedeltagerne imellem og over tid og endelig – for det tredie – vil kildematerialet ofte være så mangelfuldt, at en rubricering af strejken er umulig.

Op gennem 1970'erne har strejkeaktiviteten været karakteriseret af et meget omfattende antal strejker vendt mod hændelser eller institutioner i samfundets politiske og retlige strukturer. Ved mange problemstillinger vil en konsekvent sondring mellem på den ene side »almindelige« strejker og på den anden side protest- eller politiske strejker give betydelige gevinster. Spørgsmålet er så, hvorledes denne sondring fastlægges éntydigt, meningsfyldt og empirisk anvendeligt?

Strejker, der søger at gennemtvinge krav eller udtrykke utilfredshed over for arbejdsgiveren kan vi kalde koncern-interne. Konflikten vil omhandle forhold i forbindelse med den umiddelbare ansættelsesrelation: løn- og arbejdsforhold, ansættelsespraksis, ledelses- og personalepolitik i øvrigt osv. Arbejdsgiveren vil normalt være en juridisk enhed, – et firma. Firmaet kan ejes af en koncern og det kan udmærket være koncernledelsen, der fastlægger – eller af de ansatte opfattes af fastlægge – den formelle arbejdsgivers ledelsesstrategi. Vi opererer derfor med koncerninterne strejker i stedet for firmainterne eller virksomhedsinterne strejker.

Koncerneksterne strejker er vendt mod andre end arbejdsgiveren defineret som ovenfor. Det kan være andre arbejdsgivere, arbejdsgiverorganisationen, fagorganisationen, regeringen, Folketinget, de ordinære domstole, Arbejdsretten, politiet etc.

Sondringen koncerninterne/-eksterne strejker svarer ikke til sondringen styrke-/demonstrationsstrejker. Koncerninterne strejker vil meget ofte være demonstrationsstrejker og det kan hænde, at koncerneksterne strejker udvikler sig til styrkestrejker.

Det er klart, at de koncerinterne strejker ikke eksisterer i et socialt og politisk vacuum og netop i krisetider skærpes og tydeliggøres modsætningsforholdet mellem arbejderklasse og arbejdsgivere. I de senere år har vi da også set en lang række strejker, som på den ene side drejede sig om

nogle typiske koncerninterne spørgsmål, men som på den anden side såvel af de involverede parter som af omgivelserne blev betragtet som opgør af en lang videre økonomisk og politisk betydning end blot fastsættelsen af nogle koncerninterne forhold. Analyser af udviklingen i de koncerninterne strejkers politiske betydning er naturligvis væsentlige og det er muligt – i hvert fald i en vis udstrækning – at operationalisere strejkedata med henblik på forståelsen af netop denne udvikling. Det ændrer imidlertid ikke ved det faktum, at strejkerne er koncerninterne og kan løses koncerninternt gennem lokale forhandlinger. Sondringen koncernintern/ekstern svarer således heller ikke til en graduering af strejkernes politiske karakter og betydning.

Måleenheder

Strejkeaktivitetens omfang måles normalt i tre forskellige enheder: antal strejker (arbejdsstandsninger), antal deltagere og antal tabte arbejdsdage. I dette afsnit diskuteres dels hvorledes måleenhederne afgrænses, dels hvad de kan bruges og navnlig ikke bruges til.

Strejken

Strejken kan afgrænses ud fra beslutningen om at strejke. En gruppe ansattes selvstændige beslutning om og iværksættelse af arbejdsstandsning udgør således én strejke.

For så vidt angår organisationsiværksatte strejker vil beslutningen om strejken fuldgyldigt være truffet af fagorganisationens kompetente organer, og strejkens iværksættelse afhænger derfor ikke af en tilsvarende beslutning blandt de involverede medlemmer. Antallet af organisationsiværksatte strejker er derfor lig antallet af beslutninger i fagorganisationens kompetente organ om iværksættelse af strejke.

Fagorganisationen varetager sine medlemmers økonomiske interesser gennem indgåelse af kollektiv overenskomst med arbejdsgiveren (eller dennes organisation) på medlemmernes vegne. Den kollektive overenskomst kan være indgået med den enkelte (uorganiserede) arbejdsgiver eller arbejdsgiverorganisationen. Beslutningen om iværksættelse af strejke vil derfor enten være afgrænset til den enkelte arbejdsgiver eller til arbejdsgiverorganisationen.

Eksempel: Når Dansk Slagteriarbejderforbund i 1967 iværksatte strejker på fire kreaturslagterier tæller disse strejker 4 i statistikken, fordi der her er tale om konflikter vedrørende fornyelsen af fire principielt forskellige overenskomster med fire hidtil uorganiserede arbejdsgivere.

Omvendt: Hvis Dansk Slagteriarbejderforbund iværksætter strejker på en større eller mindre del af medlemsvirksomhederne inden for Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforeninger i forbindelse med fornyelsen af overenskomsterne mellem de to organisationer, vil dette tælle én strejke i statistikken.

Der opstår særlige problemer, når strejkeaktiviteten er en konsekvens af sammenbrud i forhandlingerne mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark. På den ene side kan LO's forretningsudvalg eller repræsentantskab forlange, at en medlemsorganisation deltager i en arbejdsstandsning. På den anden side vil arbejdsstandsningen først kunne iværksættes, når den tiltrædes med ¾'s majoritet af de afgivne stemmer i den pågældende organisations kompetente forsamling (LO's love, § 30, stk 1). Beslutningen om strejkens iværksættelse er således delt i to led og man oplevede for eksempel i forbindelse med konflikten i 1973, at HK ikke umiddelbart efterfulgte LO's krav om varsling af strejke. Konflikten, der iværksattes på LO's foranledning, kan herefter både tælle én og flere strejker, når det her opstillede kriterium om beslutningen om strejken anvendes. Det må afhænge af den opstillede problemstilling, hvilken fremgangsmåde der anvendes.

Man bør være opmærksom på, at forholdet mellem organisationer og hovedorganisation ikke er det samme i de forskellige hovedorganisationer.

For så vidt angår strejker, der ikke er iværksat af fagorganisationen, afhænger iværksættelse altid af en beslutning blandt de direkte involverede ansatte. Beslutningen kan ganske vist være en konsekvens af en opdeling fra uformelle (inkompetente) dele af fagorganisationen, Formandsinitiativet eller andre fagoppositionelle grupperinger, politiske partier osv., men dette ændrer ikke ved, at iværksættelsen afhænger af en selvstændig beslutning blandt de ansatte.

Principielt vil en strejke, der ikke er iværksat af fagorganisationen, være afgrænset af den gruppe ansatte, der træffer beslutningen og iværksætter strejken. Det er imidlertid vanskeligt at udskille de enkelte grupper, der selvstændigt træffer beslutning om arbejdets nedlæggelse. Normalt afgrænses strejken derfor af virksomheden.[11] Iværksættes sympatistrejker blandt de ansatte på den samme virksomhed, hvor den oprindelige strejke kører, vil disse sympatistrejker ikke tælles som selvstændige strejker. Den oprindelige strejke og sympatistrejkerne på virksomheden tæller som én strejke. Iværksættes derimod sympatistrejker på andre virksomheder tælles disse sympatistrejker derimod som selvstændige strejker.

Almindeligvis vil der ikke være problemer med at identificere og afgrænse en virksomhed. Vi kan definere en virksomhed som en geografisk afgrænset enhed, hvor ansatte udfører intenderet koordineret arbejde.[12] I visse tilfælde opstår der dog problemer, – f.eks. i forbindelse med strejker blandt transportarbejdere eller andre mobile eller spredte grupper af ansatte. Når sådanne grupper strejker afgrænses aktionen af det ansættende firma eller lignende juridisk enhed.

Nogle gange genoptager de ansatte en strejke ganske kort tid efter de har afsluttet den. I mange statistikker tælles strejker, der udføres af de samme deltagere og med kun 2-3 dages mellemrum, som én strejke.

Strejkedeltagere

Den kvalitative afgrænsning af deltagerne i en strejke synes at være relativ uproblematisk: en strejkedeltager er en ansat, der sammen med én eller flere andre ansatte gennem en midlertidig arbejdsnedlæggelse søger at udtrykke en protest eller gennemtvinge et krav.

ILO opererer imidlertid også med begrebet »indirekte strejkedeltagere« som betegnelse for de ansatte, der ikke kan fortsætte deres hidtidige arbejde, fordi en strejke på samme eller en anden virksomhed fører til mangel på materialer eller vedligeholdelse af bygninger og maskiner.[13]

Vi kan sondre mellem to former for indirekte deltagelse:

For det første kan det forekomme, at de ikke-strejkende ikke har mulighed for at udbedre den opståede arbejdsmangel. Dette gælder dels de tilfælde, hvor det strejkeramte arbejde indgår som materialer i arbejdsprocesser eller vedligeholdelse af bygninger og maskiner på en anden virksomhed. Arbejderne på denne virksomhed har ikke mulighed for selv at producere de manglende materialer eller vedligeholdelse. Det gælder imidlertid også de tilfælde, hvor produkterne af det strejkeramte arbejde indgår som materiale i en anden arbejdsproces på den samme virksomhed, men hvor de ikke-strejkende ikke er udlært til at udføre det strejkeramte arbejde.

For det andet forekommer det, at de ikke-strejkende er i stand til at udføre det strejkeramte arbejde, men nægter at gøre det.

Mens den sidste type af »indirekte deltagelse« klart falder ind under strejkedeltagelse således som begrebet er fastlagt ovenfor, er det også klart, at de ansatte, der – på trods ønske om det modsatte – ikke har mulighed for at forblive i arbejde på grund af en arbejdsmangel forårsaget af en strejke, ikke er strejkedeltagere, når strejkebegrebet udformes som ovenfor.[14] De sættes i en ydre tvangsmæssig situation, hvor de hverken har taget beslutning om at strejke eller finder, at de er i strejke. Det synes derfor at være rimeligt ikke at medregne de indirekte strejkende i første kategori i strejkestatistikken eller i hvert fald at udskille dem som en selvstændig kategori.

Målingen af antallet af strejkedeltagere er ikke nødvendigvis en simpel operation.

For det første er det uklart om fraværende ansatte (syge, ferierende etc.) skal indregnes som strejkedeltagere. Ud fra definitionen synes det mest rimeligt ikke at medregne disse ansatte som deltagere.

For det andet – og væsentligere – kan antallet af strejkedeltagere svinge i løbet af strejken. Hvilket antal skal angives i statistikken? Det største antal, der forekommer i løbet af strejken? Det gennemsnitlige? Eller det deltagertal, der længst er aktuelt under strejken?

Da målet udtrykker det samlede deltagerantal i strejker inden for et givet tidsinterval, er det mest naturligt at anvende det største deltagertal ved målingen af den enkelte strejkes omfang.

Tabte arbejdsdage på grund af strejker

Antallet af tabte arbejdsdage fremkommer principielt ved en multiplikation af antallet af deltagere med varigheden af strejken målt i arbejdsdage.[15]

Andre måleenheder kan udmærket tænkes. For eksempel kan man anvende antallet af strejkedage defineret som antallet af deltagere multipliceret med varigheden af strejken målt i kalenderdage.

Termen 'tabte arbejdsdage' har en uheldig ideologisk klang (tabt for hvem?), men den dækker præcist det almindeligt anvendte mål for strejkeaktivitetens omfang.[16]

Målingen af strejkens varighed kan give problemer, idet det er usikkert om begyndelsesdagen og afslutningsdagen skal medregnes eller ikke. Hvis strejken indledes umiddelbart inden fyraften eller afsluttes umiddelbart efter den normale arbejdsdags begyndelse, vil en indregning blot af én af dagene give et skævt resultat.

Dertil kommer så problemet med deltidsbeskæftigede. En deltidsbeskæftigets arbejdsdag kan naturligvis ikke umiddelbart sættes lig arbejdsdagen for en heltidsbeskæftiget.

Anvendelsesproblemer

Man bør være varsom med anvendelsen af disse strejkemål, når en analyse af strejkeaktivitetens omfang og effekter søges gennemført. Jeg skal her blot give enkelte eksempler.

Vedrørende strejkeaktiviteten målt i strejker:

Som tidligere påpeget er afgrænsningen af strejker, der er og ikke er iværksat af fagorganisationen i praksis afgørende forskellig. En sammenlægning eller videre statistisk bearbejdning af størrelser, der repræsenterer begge disse strejketyper, giver ikke umiddelbart noget meningsfuldt resultat.

Udviklingen i strejkernes antal vil – når definitionen af en strejke fastlægges som overfor– for organisationsiværksatte strejkers vedkommende være delvist afhængig af udviklingen i overenskomstområdernes afgrænsning og derudover af forholdet mellem den enkelte organisation og hovedorganisationen. Udviklingen i antallet af strejker, der ikke er iværksat af fagorganistionen, er delvist afhængig af udviklingen i virksomheds-, firma- og koncernstrukturerne.

Proteststrejker, der ikke er organisationsiværksatte, tælles pr. virksomhed. Når strejkeaktiviteten i øvrigt er relativ lav kan en enkelt dags landsdækkende proteststrejke øve aldeles afgørende indflydelse på et helt års strejketal. For det første kan dette vanskeliggøre analysen af udviklingen i strejkeaktiviteten betydeligt og for det andet synes det urimeligt, at disse proteststrejker »ligestilles« med »almindelige« strejker. Reelt er der tale om én landsdækkende konflikt.[17] En differentiering af strejketallene på koncerninterne og -eksterne strejker er derfor uomgængelig.

Vedrørende strejkeaktiviteten målt i antallet af strejkedeltagere:

For det første er det nødvendigt at være opmærksom på, at deltagelsesintensiteten kan variere betydeligt.[18] Deltagelse i en ordinær strejke af 2 dages varighed og så i strejken på den Kgl. Porcelænsfabrik i 1976 er vidt forskellig med vidt forskellige konsekvenser for deltagerne, – også når der korrigeres for forskellen i varigheden.

For det andet må man være opmærksom på, at de samme ansatte udmærket kan strejke flere gange inden for det i statistikken anvendte tidsinterval for opgørelsen (årligt, kvartalsvis eller månedligt).[19] Man kan derfor ikke umiddelbart sætte statistikkens deltagertal i relation til samtlige ansatte og dermed få et udtryk for »bredden« i strejkeaktiviteten.

For det tredie indregner flere statistikker »indirekte deltagere« i opgørelsen uden antallet af disse udskilles fra de direkte deltagere.

Vedrørende strejkeaktiviteten målt i antallet af tabte arbejdsdage:

Den væsentligste begrundelse for at netop tabte arbejdsdage i modsætning til f.eks. strejkedage anvendes ved opgørelsen af strejkeaktiviteten, er en påstand om, at der er en relativ snæver sammenhæng mellem antallet af tabte arbejdsdage og strejkens økonomiske konsekvenser. Dette er imidlertid en tvivlsom antagelse.

For det første kan strejken finde sted på et tidspunkt, hvor virksomheden ligger inde med store lagre og dalende muligheder på markederne. Strejken vil blot – hvilket er i arbejdsgiverens interesse – føre til et fald i lagerbeholdningen og firmaet vil spare en del lønudgifter.[20]

For det andet kan arbejdsgiveren flytte arbejdet over på andre virksomheder i det tidsrum strejken løber og dermed give øget beskæftigelse og omsætning dér.[21]

For det tredie er det i flere undersøgelser blevet påvist, at produktiviteten stiger betydeligt efter en strejke.[22]

En strejkes økonomiske konsekvenser såvel for den enkelte arbejdsgiver som for arbejdsgiverne som helhed kan derfor udmærket være positive. Derimod vil effekterne på arbejdsklimaet, muligheden for produktionsplanlægning[23] og måske også de politiske konstellationer i det hele taget være negative for arbejdsgiverne.

Det er denne antagelses gennemslag i statistikkens udarbejdelse, der fører til anvendelsen af kategorien »indirekte deltagere«. For at få en tvivlsom økonomisk indikator spoleres de deciderede mål for strejkeaktiviteten!

Statistikken over arbejdsstandsninger fra Danmarks Statistik[24]

Definitioner og dataindsamling

Danmarks Statistik (DS) har siden 1897 udarbejdet en statistik over arbejdsstandsninger. Statistikken blev de første år offentliggjort i Statistisk

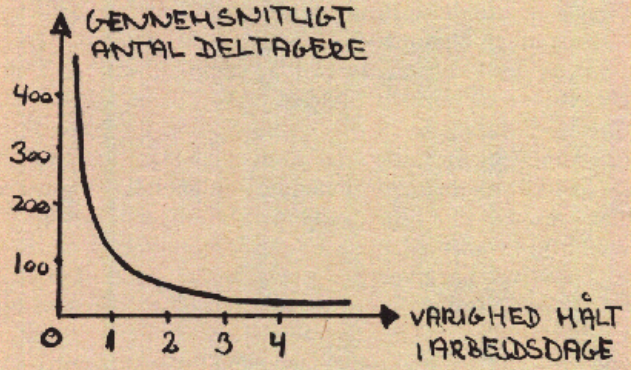
Årbog, siden i Statistiske Efterretninger. Statistikkens hovedtal gengives i dag også i Statistisk Årbog og Statistisk Tiårsoversigt. I det følgende analyseres statistikken for perioden 1946-78 (jvf. tabel 1).

Populationens definition og afgrænsning. Statistikken omhandler arbejdsstandsninger uden dette begreb fastlægges nærmere.[25] Principielt indgår såvel lock outs som strejker i populationen.

Da arbejdsstandsningerne blandt andet måles i antallet af tabte arbejdsdage, må det antages, at partiel arbejdsnægtelse ikke indgår i populationen.

Kun arbejdsstandsninger, der fører til tab på over 100 arbejdsdage indgår i populationen. Populationens afgrænsning kan grafisk illustreres ved nedenstående figur.

Figur 4.

Alle strejker med værdier for gennemsnitligt deltagertal og varighed, der ligger over den angivne hyperbel, tilhører populationen. Strejker, hvis værdier for de sammen egenskaber ligger under hyberblen, tilhører ikke populationen.

Fra og med 1956 omfatter antallet af tabte arbejdsdage såvel de direkte som de indirekte. Under forudsætning af, at dette ikke var tilfældet før 1956 (jvf. tabel 1, note 4) udvidedes populationen dette år, idet strejker, der fører til mindre end 100 direkte tabte arbejdsdage, men over 100 direkte + indirekte arbejdsdage, nu indgår i populationen.

Fra og med 1960 angives, at populationen også omfatter »arbejdsstandsninger af mindre end én dags varighed på større danske virksomheder«. Alt efter fortolkning kan denne oplysning både betyde, at populationen i 1960 udvides, indskrænkes og forbliver uændret.

Lovgrundlaget for DS[26] fastsætter ingen oplysningspligt vedrørende arbejdsstandsninger.

Indberetning til DS om arbejdsstandsninger skal foretages på det i appendix 3 gengivne skema[27]. De indsendte oplysninger er fortrolige.

Skemaet indeholder ingen definition af registreringsenheden. Termerne 'arbejdsstandsning' eller 'strejke' anvendes overhovedet ikke, men derimod 'konflikt', – en term, der dækker et mere omfattende og udflydende begreb end de to andre. Senderne afgør således suverænt, hvornår en hændelse skal registreres som arbejdsstandsning og, og hvornår den ikke skal det.

Måleenheden »strejke« eller »arbejdsstandsning« fastlægges heller ikke på skemaet. Senderen må selv fastlægge den.

I en note angives, at arbejdere, der bliver arbejdsløse som følge af konflikten, skal medregnes ved opgørelsen af antallet af berørte arbejdere. Derudover diskuteres målingen af kendetegnet »antal berørte arbejdere« ikke. Det er især bemærkelsesværdigt, at DS ikke fastslår hvilket deltagertal senderen skal angive i forbindelse med arbejdsstandsning med skiftende deltagertal.

Endelig kan det konstateres, at der intet siges om, hvorledes antallet af tabte arbejdsdage skal beregnes.

Kontrol af de indsamlede oplysninger kan ske på grundlag af en sammenligning med alternativt indsamlede oplysninger, – eventuelt stikprøvevist. Derudover kan bearbejdningen kontrolleres, når senderen også indsender de data bearbejdningen er foretaget på grundlag af (kontrolspørgsmål). DS anvender ingen af metoderne. Den manglende præcisering af, hvilket deltagertal senderen skal opgive ved indberetning af arbejdsstandsning med skiftende deltagertal, medfører, at DS end ikke kan betragte antallet af tabte arbejdsdage som en simpel multiplikation af det opgivne deltagertal og arbejdsstandsningens varighed målt i arbejdsdage eller i øvrigt opstille en relation mellem de tre oplysninger på skemaet.

DS's statistik over arbejdsstandsninger udarbejdes på grundlag af indberetninger fra udvalgte arbejdsgiverorganisationer og arbejdsgivere.

Som nævnt i afsnit 1.4. må oplysninger fra parterne i en konflikt behandles med al mulig forbehold. Parterne synes end ikke at være enige om, hvornår der foreligger en strejke, og hvornår der ikke gør det. Kuhn har sammenlignet en arbejdsgivers og en lokal fagforenings statistikker vedrørende strejkeaktiviteten på arbejdsgiverens virksomheder i perioden 1950-56. Ledelsen havde registreret 194 strejker, fagforeningen 111.[28] Det er således problematisk at gå ud fra, at begrebet strejke opfattes på samme måde af begge parter. En statistik, der udelukkende hviler på arbejdsgiver-genereret materiale kan meget vel snarere sige noget om arbejdsgiverens opfattelse af konfliktsituationerne end om selve konfliktsituationerne.

Antallet af sendere har varieret perioden igennem:

Fra og med 1949 til og med 1955 bygger statistikken udelukkende på oplysninger fra Dansk Arbejdsgiverforening (DA). Herefter er organisationer og arbejdsgivere blevet inddraget som sendere, når det af aviser eller lignende har fremgået, at en vis strejkeaktivitet finder sted på den pågældende organisations område eller på arbejdsgiverens virksomheder.

Senderne for indberetningsåret 1978 er angivet i appendix 2. Det er ikke umiddelbart muligt for DS at rekonstruere listen for de enkelte år i perioden 1956-1977.

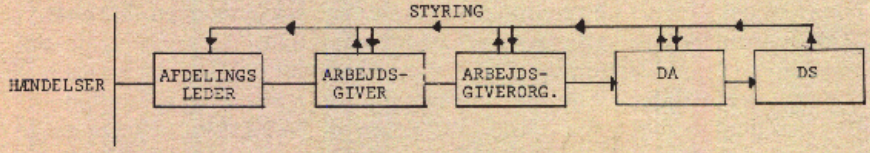
Det må antages, at B-organisationerne under SALA (slagterier og mejerier) er blevet inddraget som sendere på et relativt tidligt tidspunkt, – antageligt inden SALA's omstrukturereing i 1960/61. SALA-området som helhed er senest blevet inddraget i forbindelse med denne omstrukturereing. De statslige og kommunale organisationer/styrelser er antageligt først blevet inddraget i løbet af 1970'erne. Herudover er det ikke muligt at foretage kvalificerede gæt om listens udseende de enkelte år.

På trods af, at alle senderne befinder sig på arbejdsgiversiden, er de meget forskelligartede. Dette fremgår umiddelbart af listen i appendix 2.

Langt hovedparten iagttager ikke selv arbejdsstandsningen, men modtager oplysninger om den. Disse videresendes så senere til DS, – eventuelt efter en længere meddelelsesproces vedrørende indtrufne arbejdsstandsninger. En analyse af indsamlingsprocessen af data til DS-statistikken må naturligvis omfatte den samlede proces fra arbejdsstandsningen iagttages til oplysningerne om den indgår i DS's materiale. Dette komplicerer analysen betydeligt.

Inden for DA-området skal en oplysning således normalt gennem fire led før den når frem til DS: afdelingslederen, arbejdsgiveren, arbejdsgiverforeningen under DA og DA. Skematisk kan meddelelsens vej fremstilles således:

Figur 5.

Arbejdsgivernes rolle i statistikproduktionen

I det følgende diskuteres først arbejdsgiverens generelle interesser i strejkestatistiske størrelser. Derefter analyseres indberetningsprocessen inden for DA og endelig diskuteres DS's samlede indberetningssystem.

DA anvendes som eksempel dels fordi oplysningerne herfra udgør langt den største del af de samlede oplysninger til DS (jvf. tabel 1); dels fordi DA's indberetningssystem foreligger relativt godt oplyst og endelig fordi dette indberetningssystem giver mulighed for at berøre de væsentligste problemer, der er forbundet med anvendelsen af arbejdsgivergenereret materiale til strejkestatistikker.[29]

En arbejdsgiver vil normalt ikke være interesseret i, at offentligheden får kendskab til en strejke i firmaet. Omtale af firmaet i forbindelse med strejke giver prestigetab. DS behandler indberetningerne som fortrolige, hvorfor arbejdsgiveren ikke af denne årsag skulle undlade indberetning.

Arbejdsgiverne som helhed vil især under lavkonjunktur være interesseret i høje strejketal, fordi de udgør en udmærket underlægningsmusik til de offensive krav de i øvrigt har mulighed for at fremsætte: kontrol over lønudviklingen og indskrænkning i de ansattes aktionsret. Høje strejketal sår almindelig mistillid til fagorganisationen som ansvarlig og troværdig aktør i det politiske system og giver gode argumenter til »lov og orden«-politikere.[30]

Under højkonjunktur er arbejdsgivernes positioner generelt svage. Arbejdsgiverne ligger i indbyrdes konkurrence om arbejdskraften og politiske indgreb i strejkeretten er for det første ikke særlig sandsynlige og vil for det andet ikke ophæve den indbyrdes konkurrence. Interessen for strejkestatistikker er derfor svag.

Denne generelle sammenhæng mellem konjunktur og adfærd kan naturligvis modificeres af specifikke politiske eller retspolitiske situationer. Der er ingen tvivl om, at arbejdsgiverne var interesseret i høje strejketal umiddelbart efter den nye Arbejdsretslovs ikrafttræden 1. juli 1973. Alene arbejdsgivernes argumentation i den principielle sag i Arbejdsretten om fortolkningen af undtagelsesbestemmelsen i § 12, stk. 2, sidste punktum (sag nr. 7227) viser dette tydeligt.

I de forskellige led i indsamlingsprocessen gør sig forskellige interesser gældende med hensyn til afsendelse af oplysninger: I de tilfælde strejken indskrænker sig til en del af virksomhedens (eller firmaets) samlede produktionsproces skal strejken og dens enkelte kendemærker meddeles arbejdsgiveren (ledelsen) af afdelingslederen, – formanden, sjakbejsen eller hvad titlen nu er. Konfliktforholdet vil i nogle tilfælde kunne ordnes ved en umiddelbar forhandling mellem de strejkende og formanden og denne vil måske vurdere, at indblanding fra ledelsens side vil føre til en fastlåsning af positionerne parterne imellem.[31] Afdelingsformanden kan måske også frygte, at konflikten vil stille ham/hende i et dårligt lys hos ledelsen eller anse meddelelse for aldeles ligegyldig, når strejken i øvrigt er ophørt uden nævneværdigt afbræk i produktionen.

Jo større og længerevarende strejken er, des mere sandsynligt er det, at afdelingsformanden indberetter strejken til arbejdsgiveren. Sandsynligheden vil dog variere med det strejkeramte arbejdes placering i virksomhedens (firmaets) samlede arbejdsproces og ledelsesstrukturens opbygning. Uafhængige arbejdsprocesser og usammenhængende ledelsesstruktur giver afdelingslederen større råderum end når det omvendte er tilfældet.

Afdelingsformanden vil antageligt fremsende helt konkrete oplysninger om strejken: begyndelsestidspunktet, afslutningstidspunktet, navnene på deltagerne etc. Det vil være for risikabelt at afgive urigtige oplysninger (risiko for afskedigelse, forflyttelse, degradering osv.), hvorfor ledelsen må antages at ligge inde med så korrekte oplysninger som det nu er muligt at give.

I forholdet mellem arbejdsgiver-arbejdsgiverorganisation må det antages, at den enkelte arbejdsgiver enten selv registrerer strejkens kende-

mærker eller modtager helt ubearbejdede oplysninger om strejken fra afdelingsformanden.

Lov nr. 317 af 13. juni 1973 om Arbejdsretten fastslår i § 9, stk. 2, at arbejdsstandsning straks skal indberettes til organisationerne og fællesmøde afholdes senest dagen efter dens udbrud. Den tidligere lov (Lov nr. 81 af 12. april 1910 om den faste voldgiftsret med senere ændringer) fastsatte intet tidspunkt for indberetningen og fællesmødet afholdtes først nogle dage efter strejkens udbrud.

Lovændringen må have ført til en ændret indberetningsadfærd, dels fordi krav om hurtig indberetning nu er fastsat i lovs form, dels fordi det må antages, at indberetning afgivet så sent, at fællesmøde ikke – som krævet i § 9, stk. 2 – kan afholdes senest dagen efter arbejdsstandsningens påbegyndelse, kan blive belastende for ledelsen under en senere retlig behandling af arbejdsstandsningen. Det er imidlertid tvivlsomt om der eksisterer umiddelbar sammenhæng endsige identitet mellem indberetning med henblik på fagretlig behandling og den indberetning, der indgår i statestikkens materiale, idet den sidstnævnte af hensyn til beregningen af antallet af tabte arbejdsdage i forbindelse med arbejdsstandsningen forudsætter, at strejken er afsluttet inden indberetning foretages.

Arbejdsgivernes organisering bygger på en ideologi om, at arbejdsgiverne kun gennem sammenhold kan hamle op med fagforeningernes krav vedrørende de ansattes løn- og arbejdsforhold. Arbejdsgiverforeningen fastsætter på medlemmernes vegne løn- og arbejdsvilkår for de ansatte sammen med fagforeningen.

Medlemmernes tilknytning til organisationen er afhængig af de fordele organiseringen giver. Sammenholdet vil variere dels fra organisation til organisation, dels i sammenhæng med konjunkturens udvikling.

Organisationer, der både fungerer som arbejdsgiverforening og brancheorganisation på et område, hvor overenskomstbestemmelserne spiller en stor rolle for de enkelte virksomheders omkostningsniveau, vil generelt have en central placering i virksomhedernes omgivelser. Det stik modsatte er naturligvis tilfældet på områder, hvor overenskomstbestemmelserne ikke spiller nogen afgørende rolle for virksomhedernes omkostningsniveau, og hvor arbejdsgiverorganisationen ikke varetager brancheopgaver i øvrigt.

I perioder med højkonjunktur og knaphed på arbejdskraft kappes virksomhederne indbyrdes om arbejdskraften gennem forbedringer i de ansattes løn- og arbejdsvilkår. Situationen på markederne giver ikke plads til strejker af længere varighed uden skaden bliver meget stor for arbejdsgiveren. Omkostningerne i forbindelse med kravenes indfrielse vil normalt være mindre end omkostningerne ved ikke at indfri dem, – hvad enten afvisningen fører til strejke eller kronisk mangel på arbejdskraft. Relationen arbejdsgiver-arbejdsgiverorganisation er derfor svag. Arbejdsgivernes hovedproblem er ikke så meget de ansattes krav som konkurrencen om arbejdskraften med de andre arbejdsgivere.

Under lavkonjunktur med et overudbud af arbejdskraft og stigende vanskeligheder på markederne er arbejdsgiveren primært interesseret i omkostningsstagnation. Løn og andre goder til de ansatte vil være i centrum og arbejdsgiveren er parat til at tage en konflikt, fordi lageropbygning o.l. minimerer indkomsttabet som følge af konflikten. Hovedopgaven er at modstå de ansattes krav og annulere eller neutralisere tidligere indrømmelser. Organisering giver mulighed for at koordinere kampen og slå hårdt igen. Som følge heraf får arbejdsgiverforeningen en central placering i de enkelte arbejdsgiveres omgivelser.

DA's love fastsætter en almindelig pligt for medlemmerne til straks at indberette en strejke.[32] Overtrædelse udløser imidlertid ingen specifik sanktion og dens efterlevelse afhænger primært af medlemmernes frivillige accept for forpligtigelsen. Accepten varierer med tilknytningen til arbejdsgiverforeningen, hvorfor indberetningstilbøjeligheden må variere fra organisationsområde til organisationsområde, med konjunkturudviklingen og i forbindelse med specifikke politiske og retspolitiske situationer.

Disse overvejelser er generelle og gennemsnitlige. Det er klart, at organisationstilknytningen inden for den samme organisations område kan variere meget virksomhederne imellem. Det er imidlertid tvivlsomt om sådanne forskelle fører til nogen skævhed i de statistiske størrelser for strejkeaktivitetens omfang.

Arbejdsgivere, der giver de ansatte bedre løn- og arbejdsvilkår end overenskomsten fastsætter, eroderer ud fra arbejdsgiversynspunkt overenskomsten. DA har mulighed for at idømme et medlem bøde eller ekskludere det for usolidarisk adfærd.[33] Under højkonjunktur har arbejdsgiverforeningen kun få muligheder for at tvinge et medlem til at overholde overenskomsten. Bøde og eksklusion er små omkostninger i forhold til de tab arbejdsgiveren vil lide, hvis de ansatte krav ikke indfries.

Under lavkonjunktur vil bøde og eksklusion være mærkbare sanktioner. Bøde vil øge omkostningerne inden for en i forvejen kriseramt økonomi og eksklusion vil stille arbejdsgiveren svagere over for de ansatte. Arbejdsgiverforeningen vil derfor stå i en styrkeposition over for det enkelte medlem med kravet om overholdelse af overenskomstens bestemmelser. Og foreningen vil holde hårdt på dette krav fordi medlemmerne generelt kræver reduktion af omkostningerne til de ansattes løn- og arbejdsforhold, – det krav, der netop er arbejdsgiverforeningens raison d'etre.

Denne udvikling kan illustreres på grundlag af formandsberetningerne fra Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforeninger (A&P).[34] I 1972 opfattede A&P sig selv som formidleren, når konflikter opstod på medlemsvirksomhederne og formanden mente, at nogle nok skælder ud over, at foreningen fører en for mild kurs. I 1975 var dette blevet til, at foreningen må tilse, at overenskomsterne overholdes og formanden mente nu, at nogle nok skælder ud over, at foreningen er for hård. Med henblik på

opfyldelsen af »tilsynspligten« udvides foreningens sekretariat betydeligt 1974-76, og foreningen har siden 1974/75 regelmæssigt holdt kontaktmøder med hver enkelt medlemsvirksomhed.

Disse udviklingstræk under lavkonjunkturen – øget medlemspleje og ændring i organisationens selvopfattelse fra »formidleren af samarbejde« til »vogteren over overenskomsten« – fører til en mere effektiv indberetning, – både fordi den enkelte virksomhed kommer »nærmere« organisationen, og fordi organisationen aktivt holder øje med den.

Hvis en strejke indberettes til arbejdsgiverforeningen inden 6 dage efter dens udbrud vil den strejkeramte arbejdsgiver have mulighed for at få økonomisk støtte fra såvel medlemsorganisationernes hjælpefond som DA's reservefond.[35] Normalt vil midler fra reservefonden først udløses, når strejken har varet over 28 dage,[36] så bestemmelserne vedrørende denne fond er mindre interessante i denne sammenhæng.

Hjælpefondene administreres af de enkelte medlemsorganisationer efter regler godkendt af DA.[37] Reglerne kan således variere fra organisation til organisation.

I 1971 indførtes generelle regler vedrørende beregningen af støttens størrelse, idet denne herefter som hovedregel fastsættes som en fast procentdel af den ikke-udbetalte lønmasse.[38] Gevinsten ved indberetningen er derfor størst ved større og længere strejker og tilbøjeligheden til indberetning må derfor også være større, jo større og længerevarende en strejke er.

Den enkelte arbejdsgivers ønske om økonomisk kompensation i forbindelse med strejke vil variere med konjunkturen. Under lavkonjunktur vil arbejdsgiveren have brug for de indtægter, der overhovedet kan opnås;[39] under højkonjunktur er det væsentligere at få produktionen til at glide. Indberetningstilbøjeligheden vil derfor stige i forbindelse med lavkonjunktur.

DA anvendte til og med 3. kvartal 1976 et indberetningsskema, der er identisk med det i appendix 3 gengivne skema for DS. Fra og med 4. kvartal 1976 anvendes en særlig statestikformular, hvor oplysninger om konfliktens form og indhold også ønskes oplyst.

Det er således ikke DA, men de enkelte arbejdsgivere, der håndterer de tvivlsspørgsmål udfyldningen af skemaet rejser.

Arbejdsgivernes brug af strejkeprædikatet må antages at variere med de taktiske muligheder de enkelte konfliktsituationer udstikker. I nogle tilfælde vil det være en fordel for arbejdsgiveren at definere en konfliktsituation som strejke og derefter true med al landsens ulykker, hvis arbejdet ikke fortsætter efter de retningslinier, der er opstillet. I andre tilfælde vil ledelsen undlade at behandle en strejke som sådan for gennem en fleksibel holdning at løse op for uoverensstemmelserne.[40] Ledelsens valg af taktik vil afhænge af dens styrkepositioner: Under højkonjunktur vil den føre en fleksibel kurs og mange strejker vil ikke blive behandlet som sådanne; under lavkonjunktur vil arbejdsgiveren føre en hårdere linie og

selv situationer, der kun er på vej til at blive strejke, kan blive behandlet som strejke. Indberetningstilbøjeligheden vil herefter stige under lavkonjunktur og det er tænkeligt, at konflikter som faktisk ikke er strejker indberettes som sådanne.

I de tilfælde, hvor indberetning finder sted som følge af en ideologisk tilknytning til arbejdsgiverforeningen, må det antages, at arbejdsgivernes håndtering af tvivlsspørgsmålene ikke vil indeholde en bestemt tendens, men variere tilfældigt fra arbejdsgiver til arbejdsgiver.

I de tilfælde, hvor strejken indberettes med henblik på udbetaling af kompensation vil kriterierne fastlægges så oplysningerne giver så stor kompensation som muligt, hvilket vil sige at antal deltagere og antal tabte arbejdsdage angives så store som muligt.

Ifølge DA's love indberettes strejkens omfang på tro og love og arbejdsgiverforeningen har ret til at kontrollere oplysningerne. I hvilket omfang en sådan kontrol faktisk gennemføres og om den overhovedet har mulighed for at være effektiv er det vanskeligt at sige noget om. Den blotte mulighed for kontrol må dog udelukke aldeles urigtige oplysninger.

De enkelte arbejdsgiverforeninger tilsender DA de indkomne indberetningsskemaer. Der er ingen grund til at antage, at ikke alle organisationer indsender alle indkomne skemaer.

DA bearbejder de indkomne oplysninger og tilsender resultatet til DS. Bearbejdningen indskrænker sig til kronologisk opstilling, branchegruppering og almindelig summation. Ingen af processerne indeholder væsentligere tvivlspørgsmål. På dette stade i dataproduktionen kan DA-motiver ikke gøre sig gældende.

Bearbejdningen. Efter arbejdsstandsninger med en effekt på 100 tabte arbejdsdage eller derunder er udskilt, summerer DS de meddelte størrelser. Fra og med 1967 grupperes oplysningerne i kvartaler (jvf. tabel 2) og i erhvervsgrupper (jvf. tabel 3).

Grupperingen i kvartaler er uproblematisk. Bearbejdningen foretages på grundlag af oplysningerne i første kolonne på de indkomne skemaer.

Grupperingen i erhvervsgrupper foretages ud fra oplysningerne i de indkomne skemaers anden kolonne. Grupperingen skal kun tages som vejledende.[41] Gruppebenævnelserne er ændret næsten hvert år.

De i appendix 2 angivne sendere kan herefter opdeles i tre typer:

1. Arbejdsgivere, der ligger inde med de – så vidt muligt – korrekte og ubearbejdede oplysninger om strejkerne på deres respektive virksomheder. Det må antages at kun få, små og meget korte strejker ikke er blevet indberettet eller registreret.

De usikkerhedsmomenter bearbejdningsprocessen rejser håndteres på en måde, der giver de største tal for strejkeaktivitetens omfang.

Usikkerheden i bearbejdningen og de manglende kontrolmuligheder fra DS's side fører antageligt til en mindre præcis og mere skønspræget bearbejdning. Skønnet vil udøves så størrelserne bliver så høje som muligt.

2. Arbejdsgiverorganisationer med et tilsvarende – eller tilnærmelses-

vist tilsvarende – udbygget indberetningssystem, som det der er gennemgået ovenfor. Når oplysningerne til DS skal indsendes er disse sendere bundet af oplysningerne på de indberetninger de har modtaget fra medlemmerne.

Indberetningstilbøjeligheden vil variere fra organisation til organisation. Den vil være stigende under lavkonjunkturer, – også uden at organisationen søger at fremkalde noget sådant. Det må imidlertid antages, at arbejdsgiverforeningen skubber bag på denne tendens, ligesom det må antages, at organisationen i specielle situationer med en vis effekt presser på for at få tilbøjeligheden hævet.

Tendensen i de indsendte oplysninger vil afhænge af formålet med indberetningen. Ved indberetning med henblik på udbetaling af kompensation vil usikkerhedsmomenterne blive håndteret så de statistiske størrelser bliver så høje som muligt. På grund af muligheden for kontrol må det dog antages, at oplysningerne ikke afviger meget fra iagttagelsen.

Under lavkonjunktur vil det kunne forekomme, at konfliktforløb, der ikke kan karakteriseres som strejke alligevel indberettes som sådanne.

3. Arbejdsgiverorganisationer med et svagt udbygget eller intet indberetningssystem. Disse organisationer vil udfylde indberetningsskemaet til DS på grundlag af et skøn over strejkeaktivitetens omfang (jvf. her også tabel 3, note 7). Skønnet vil lægges så højt som muligt.

Vurdering af DS-statistikken

I det følgende vurderes DS-statistikken som kilde om strejkeaktiviteten efter krigen.

Populationen defineres og afgrænses ikke eksplicit. Udover afgrænsningen ved 100 tabte arbejdsdage må det antages, at definition og afgrænsning i praksis stort set er i overensstemmelse med den tidligere anførte. Dog indgår militante aktioner udført af ikke-ansatte antageligt i populationen. Anvendelsen af termen 'konflikt' på indberetningsskemaet peger i hvert fald i denne retning.

Udelukkelsen af arbejdsstandsninger på 100 tabte arbejdsdage eller mindre fra populationen medfører, at en meget væsentlig andel af de faktisk forekommende strejker ikke indgår i statistikken. I 1947 indregnede DS i første omgang alle strejker inden for jern- og metalindustrien i statistikken. Da strejkerne med 100 tabte arbejdsdage eller derunder blev trukket ud af opgørelsen reduceredes antallet af strejker til 25%, antallet af deltagere til 47% og antallet af tabte arbejdsdage til 99% af de først udregnede størrelser (beregnet på grundlag af tabel 1). Beregninger foretaget på grundlag af DS-oplysningerne og oplysninger i beretningerne fra »Sammenslutningen af arbejdsgivere inden for jern- og metalindustrien« for senere år viser de samme tendenser. Populationens afgrænsning har således meget store effekter såvel – og mest udpræget – ved opgørelsen af antallet af strejker som ved opgørelsen af antallet af deltagere. Derimod er effekten på antallet af tabte arbejdsdage relativt lille.

Udelukkelsen af de små og korte strejker fører ganske givet til en bedre overensstemmelse mellem den ønskede og den realiserede statistik end uden nogen grænse.

Hovedproblemet ved afgrænsningen er, at den blokerer for undersøgelser af strejkestrukturen (strejkernes varighed og størrelse) og udviklingen i denne.

Udvidelsen af populationen i 1956 er ubetydelig, – sandsynligvis ganske uden effekter på den statistiske opgørelse.

Registreringsenheden og måleenheden »arbejdsstandsning« defineres overhovedet ikke. Da alskens kriterier – uden det forekommer umiddelbart urimeligt – kan anvendes og da enhederne reelt fastlægges af de enkelte arbejdsgivere synes målet »antal arbejdsstandsninger« at være ubrugeligt.

I hvert fald fra og med 1956 indregnes principielt indirekte berørte arbejdere i målet »berørte arbejdere« (jvf. tabel 1, note 4 og 8 og indberetningsskemaet i appendix 3). Det må antages, at målet kun omfatter indirekte deltagere på den virksomhed, hvor arbejdsstandsningen finder sted, idet den konfliktramte arbejdsgiver, der foretager indberetningen, næppe kan oplyse andet.[42] Margit Groth mener, at indregningen kun sjældent finder sted i praksis.[43] Under alle omstændigheder må det antages, at ændringen i 1956 ikke medfører så store forskydninger, at opgørelserne før og efter 1.1.1956 ikke er sammenlignelige.

Herudover fastlægger DS ikke kendetegnet »berørte arbejdere«. Det forekommer især besynderligt, at DS ikke fastlægger hvilket antal deltagere der anvendes i forbindelse med arbejdsstandsninger med skiftende deltagertal. Ændring i deltagertallet er ikke ualmindeligt og kan være drastisk. Da det imidlertid må antages, at højeste deltagertal som hovedregel angives af senderne, og den øvrige usikkerhed i forbindelse med målingen ikke kan antages at give større forskydninger, kan statistikkens angivelser ikke afvises på grundlag af den manglende definition. Det samme gælder sandsynligvis antallet af tabte arbejdsdage.

DS modtager kun indberetninger fra et udvalg af arbejdsgiverorganisationer og arbejdsgivere. Det må antages, at langt den væsentligste del af strejkeaktiviteten er dækket ind af dette udsnit. Indtil for ganske nyligt har praktisk taget al strejkeaktivitet været koncentreret på den egentlige og større industri; – netop den del af industrien, der primært er organiseret i DA. Udviklingen i antallet af sendere er således snarere udtryk for en adækvat og afslappet udvikling af indsamlingsorganisationen i forhold til den faktiske strejkeaktivitets udvikling end den er et tegn på, at der tidligere fandtes mangler. En mere præcis vurdering vil dog først kunne gennemføres, når listen i appendix 2 er blevet rekonstrueret for de enkelte år, og spredningen af strejkeaktiviteten er blevet konstateret på grundlag af et kontrolmateriale.

Hovedproblemet er så absolut den ufuldstændige indberetning til de organisationer, der er de vigtigste sendere til DS, – specielt DA og SA-

LA's B-organisationer. Margit Groth konstaterer, at 10-15% af de strejker på DA-området, der indgår i hendes materiale, ikke er nævnt i indberetningerne til DA, men kun i Land og Folk. Da Land og Folk langt fra bringer oplysninger om samtlige strejker på DA-området er andelen af ikke-indberettede strejker antageligt langt større.[44] Det er imidlertid umuligt at sige i hvilket omfang de enkelte ikke-indberettede strejker medfører et tab på 100 tabte arbejdsdage og således tilhører populationen. Små og korte strejker undslipper tendentielt indberetning, hvorfor bortfaldet næppe er stort.

Det er bemærkelsesværdigt, at DS-statistikken angiver, at der ikke i 4. kvartal 1970 forekom nogen strejke med mere end 100 tabte arbejdsdage til følge (jvf. tabel 2). Den meget lange, omdiskuterede og afgørende strejke på Schaub og Co i Nyborg i november medførte et tab på ca. 660 tabte arbejdsdage, og tilhører således klart populationen.[45]

De konfliktsituationer, der indberettes som strejker uden at være det, vil normalt ikke indgå i statistikken, fordi antallet af tabte arbejdsdage i forbindelse med konflikten ikke kan opgives. I de tilfælde, hvor et antal tabte arbejdsdage alligevel er opgivet, vil dette antal næppe overstige 100 tabte arbejdsdage, Dette problem er således af minimal betydning.

Indsamlingsorganisationens effektivitet stiger ganske givet under lavkonjunktur. Dette kombineret med det meget stærke politiske røre om den vilde strejkeaktivitet, uenigheden mellem LO og DA om bodssystemets funktion og den stærke uenighed mellem de samme organisationer om fortolkningen af den nye Arbejdsretslovs § 12, stk. 5 sidste punktum, bevirker ganske givet, at stigningen i de statistiske størrelser fra og med 1973 ikke kun skyldes en stigning i strejkeaktivitetens omfang, men også må tilskrives en stærkt forbedret dataindsamling.

Tesen om at små og korte strejker tendentielt undgår registrering bliver ikke uaktuel, fordi populationen afgrænses til kun at omfatte arbejdsstandsninger, der medfører tab på mere end 100 arbejdsdage. Det må antages, at skævheden også gør sig gældende i den af DS anvendte population omend betydeligt afsvækket. Om dette blokerer for en undersøgelse af strejkestrukturen inden for den afgrænsede population skal være usagt.

Tesen om forskelle i indberetningstilbøjeligheden senderne imellem blokerer antageligt for anvendelsen af statistikken til en sammenligning af strejkeaktivitetens omfang inden for forskellige brancher.

I forhold til de problemer, der rejses i forbindelse med den ufuldstændige indberetning til de vigtigste af DS's sendere, må problemet vedrørende de enkelte oplysningers pålidelighed anses for for lille.

DS anvender ingen af de i afsnit 3 anførte klassifikationer. Statistikken »fanger« derfor ikke én af de helt afgørende ændringer i strejkeaktivitetens karakter i løbet af 1970'erne: den meget markante forøgelse af andelen af koncerneksterne – især politiske protest – strejker af samtlige strejker. I DS-statistikken rodes storkonflikten, majstrejken og almindelige strejker sammen i en pærevælling.

Afsluttende bemærkninger

Statistikken kan hverken erstatte teoridannelse eller konkret historisk beskrivelse. På den anden side kan statistik være et nyttigt middel i forskningsprocessen. Dette kræver imidlertid, at man er klar over hvad de angivne størrelser dækker og hvilke usikkerhedsmomenter, der er indbygget i dem. Uden en kritisk holdning til tallene risikerer man dels at nå frem til forkerte resultater, dels at forlene undersøgelsen med et falsk skær af empirisk dokumentation.

Strejkestatistik åbner på den ene side op for en mængde muligheder og rejser på den anden side en mængde problemer. Netop ved anvendelsen af strejkestatistiske data er det meget væsentligt at have disse problemer for øje.

Denne artikel indeholder kun sparsom dokumentation af de opstillede påstande om de involverede problemer. Dette skyldes primært, at en sådan dokumentation ikke findes på nuværende tidspunkt, – der er kun forsket lidt i disse problemer. Dokumentation er imidlertid heller ikke det væsentligste. Den opstillede systematik og de enkelte teser skulle i sig selv kunne lette anvendelsen af strejkestatistik.

Noter:

1. Det hidtil eneste danske forsøg på en mere systematisk analyse af problemerne i forbindelse med anvendelsen af strejkestatistik er Margit Groths kvantitative undersøgelse: »Strejker i Danmark 1969-72. En empirisk analyse.« Magisterkonferens, Sociologisk Institut, april 1977.
2. Der findes et væld af statistisk håndbogslitteratur. Den her anvendte terminologi stammer fra Jens Jeppesen: »*Statistisk metode*«, Århus 1972.
3. O. R. Holsti: »Content Analysis for the Social Sciences and Humanities«, 1969, s. 24 ff.
4. R. Hyman: »*Strikes*«, Glasgow 1977, s. 17.
5. Svarer til ILO's definition, jvf. ILO: »*International Recommandations on Labour Statistics*«, Geneve 1976, s. 121.
6. Jvf. den meget udførlige diskussion i K. G. J. C. Knowles: »*Strikes: a Study in Industrial Conflict*«, Oxford 1952, s. 299-300.
7. R. Hyman: Op. cit., s. 40 og Jesper Due og Jørgen Steen Madsen: »*Strejketeorier*«, Politica, nr. 2, 1973, s. 60, note 2.
8. Der er ingen automatisk sammenhæng mellem en strejkes retlige status og *hvem* der har iværksat den. I følge retsdogmatikken kan en strejke, der *ikke* er iværksat af fagorganisationen udmærket være overenskomstmedholdelig (jvf. f.eks. Rapport om Arbejdsretten, Århus 1972, s. 84-90). Noget andet er så, at strejker, der ikke er iværksat af organisationen som absolut hovedregel dømmes overenskomststridige.
9. C. O. Christensen: »*Arbejdsretsloven*«, København 1974, s. 49.
10. A. M. Ross og P. T. Hartmann: »*Changing Patterns of Industrial Conflict*«, New York 1960, s. 24-25.
11. Dette fremgår indirekte af ILO's strejkedefinition, jvf. ILO: Op. cit., s. 121.
12. Industristatistikkens definition af en virksomhed som »en lokal økonomisk enhed« er uanvendelig. Den erstatter en term med et empirisk uforståeligt udtryk.
13. ILO: Op. cit., s. 122.
14. Vægten blev ovenfor lagt på de strejkendes bevidsthed om at være i strejke. Jvf. i

øvrigt ILO's strejkedefinition: »... as a temporary stoppage of work *wilfully* effected by ...« (min kursivering).

15. Deltagertallet kan naturligvis variere i løbet af en strejke og antallet af tabte arbejdsdage må derfor beregnes på grundlag af formlen $A = D_1XV_1 + D_2XV_2$, hvor D betegner deltagertal og V varighed. I og 2 repræsenterer to perioder af strejken.
16. Jvf. Margit Groth: Op. cit., s. 80.
17. Jvf. E. Shorter og C. Tilly: »*The Shape of Strikes in France 1830-1960*«, i Comparative Studies in Society and History 1971, s. 71.
18. Jvf. M. Silver: »*Recent British Strike Trends: A Factual Analysis*«, British Journal of Industrial Relations 1973, s. 81.
19. A. I. Marsh og W. E. J. McCharthy konkluderer på grundlag af en undersøgelse inden for den strejkeintensive britiske makinindustri, at kun 9% af virksomhederne rammes af strejker i løbet af et år. Af disse er nogle meget strejkeintensive: Marsh og McCharthy: »*Dispute Procedures in Britain*«, H.M.S.O. 1968, s. 26.
20. Et meget talende eksempel på dette er strejken på Schaub og Co. i Nyborg, nov/dec 1970; jvf. »*Slagterirapporten*«, Århus 1972, s. 18-19.
21. De strejkende på Meatcut i august 1976 mente, at det var ualmindeligt meget overarbejde på de nærtliggende slagterivirksomheder under konflikten.
22. Jvf. f.eks. R. Hyman: Op. cit., s. 35.
23. Disse forhold nævnes blandt andet flere gange i DA's årsberetninger.
24. En del at de konkrete oplysninger stammer fra Inger Fjeldberg og Th. Wedebye, Danmarks Statistik. Desuden har jeg modtaget værdifulde oplysninger fra Margit Groth.
25. Efter jeg havde afsluttet arbejdet med artiklen modtog jeg fra Thorkild Wedebye, Danmarks Statistik, et sæt rekommendationer udarbejdet af en arbejdsgruppe under OECD. Disse rekommendationer er indeholdt i rapporten: »Methods of Achieving International Comparability of Labour Dispute Statistics«. DS's statistik over arbejdsstandsninger tilstræber i princippet at følge rapportens anbefalinger vedrørende afgrænsninger, definitioner m.v. Arbejdsgruppen vedtog rekommendationerne på et møde 17. og 18. oktober 1974.

    Det teoretiske grundlag for rekommendationerne findes i Malcolm Fisher: »Measurement of Labour Disputes and their Economic Effects«, udgivet af OECD, Paris 1973.

    Af tidsmæssige årsager har jeg ikke kunnet gennemarbejde dette materiale. Artiklen er derfor ikke ændret trods fremkomsten af disse oplysninger.

    Derudover tilsendte Thorkild Wedebye mig enkelte kommentarer til artiklen. De væsentligste er medtaget her i noteform. I et par enkelte tilfælde har jeg korrigeret selve teksten.

    For det tredie modtog jeg følgeskrivelsen til indberetningsskemaet, jvf. note 27, og appendix 3.
26. Lov nr. 221 af 16. december 1895 og derefter Lov nr. 196 af 8. juni 1966, enkeltbestemmelser i andre love (f.eks. Lov nr. 75 af 29. marts 1904, Lov nr. 481 af 10. september 1920 og Toldloven) og bekendtgørelser i henhold til anden lovgivning.
27. Den senest anvendte version af den følgeskrivelse DS sender med skemaet er gengivet i appendix 3. Det følgende er skrevet *før* jeg havde kendskab til denne følgeskrivelse.
28. J. W. Kuhn: »*Barganining in Grievance Settlement*«, New York, 1961, s. 158. Som et dansk eksempel på en tilsvarende afvigelse kan anføres de strejkendes og ledelsens opgivelser om strejkeaktiviteten på Meatcut i 1976 til og med den langvarige konflikt i august. De strejkende angav antallet af strejker til 25, ledelsen til 29.
29. En del af de konkrete oplysninger stammer fra fuldmægtig Frederichen, Dansk Arbejdsgiverforening.

30. Heri ligger naturligvis ikke, at arbejdsgiverne er interesseret i mange strejker, men blot at de strejker, der faktisk forekommer, også indgår i statistikken.
31. Jvf. J. E. T. Eldrigde: *»Industrial Disputes«*, London 1968, s. 13.
32. DA's love er kun undersøgt for perioden 1960-78. Da ingen af de i denne artikel nævnte bestemmelser har undergået forandringer af nogen betydning anvises kun paragrafnummeret i 1976-lovene. 1976: § 25, stk. 2.
33. 1976: § 34 og § 56.
34. Jvf. Kurt Leihardt: *»Problemstillinger i forbindelse med kvantitativ måling af strejkeaktivitetens omfang, – slagterisektoren som eksempel«*, upupl. manus, december 1978, afsnit 2.2.2.
35. 1976: § 43, stk. 3 og § 45.
36. 1976: § 42. Før 1971 var grænsen 24 dage; 1966: § 47.
37. 1976: § 41. Der ses i denne sammenhæng bort fra enkeltmedlemmer af DA.
38. 1976: § 42, stk. 2.
39. Det er betegnende, at koncernen »Politiken« kun gav overskud i sidste regnskabsår på grund af tildelt støtte fra DA i forbindelse med strejkeaktivitet.
40. Jvf. Hyman: Op. cit., s. 26.
41. Margit Groth: Op. cit., s. 81.
42. Dette bekræftes af Thorkild Wedebye.
43. Ibid., s. 80.
44. Ibid., s. 83.
45. I følge Thorkild Wedebye er dette en fejl, der efterfølgende er rettet op. Strejken er med i tallene i tabel 1.

Appendix 1: Tabeller

Tabel 1: Arbejdsstandsninger i Danmark som angivet af Danmarks Statistik og Dansk Arbejdsgiverforening i perioden 1946-78.

	Danmarks Statistik[1]			Dansk Arbejdsgiverforening[2] Antal tabte arbejdsdage (i 1000)		
	Antal arbejdsstandsninger[3]	Antal berørte arbejdere[4]	Antal tabte arbejdsdage[4] (i 1000)	lovlige	ulovlige	samtlige
1946	59[5]	54241[5]	1388,9[5]	1460,4	21,6	1482,0
1947	29[6]	7542[6]	467,0[6]	459,3	14,8	474,1
11948	24	2722	8,0	–	11,6	11,6
1949	17	2654	10,0	–	11,2	11,2
1950	18	2849	4,0	–	5,0	5,0
1951	12	1701	4,0	–	5,3	5,3
1952	9	2397	4,0	–	3,6	3,6
1953	8	403	2,0	–	4,0	4,0
1954	20	7673	22,7[7]	–	25,0	25,0
1955	13	6257	9,9	–	11,7	11,7
1956	98[8]	66306[8]	1086,5[8]	1052,6	15,6	1068,2
1957	14	2540	7,2	–	7,4	7,4
1958	15	9474	9,4	–	10,5	10,5
1959	23	5859	18,1	1,8	13,3	15,1
1960	82	19787	60,9	–	56,6	56,6
1961	34	153304	2308,2	2106,7	13,8	2120,5

	Danmarks Statistik[1]			Dansk Arbejdsgiverforening[2] Antal tabte arbejdsdage (i 1000)		
	Antal arbejds-standsninger[3]	Antal berørte arbejdere[4]	Antal tabte arbejdsdage[4] (i 1000)	lovlige	ulovlige	samtlige
1962	26	9518	14,6	–	12,2	12,2
1963	19	6527	23,6	–	16,2	16,2
1964	40	7530	17,5	–	14,3	14,3
1965	37	14194	242,1	221,0	23,0	244,0
1966	22	10369	15,4	–	16,6	16,6
1967	22	10442	9.9	–	9,7	9,7
1968	17	28772	33,6	–	10,9	10,9
1969	48	35856	56,2	–	32,2	32,2
1970	77	55585	102,0	–	96,2	96,2
1971	31	6379	20,6	–	19,7	19,7
1972	35	7601	21,8	–	23,7	23,7
1973	205[9]	337100[9]	3901,2[9]	3612,0	58,2	3670,2
1974	134	142352	184,2	–	250,0	250,0
1975	147	59128	100,1	–	108,0	108,0
1976	204	87224	210,0	–	185,4	185,4
1977	228	36305	230,0	–	208,7	208,7
1978	314	59340	128,8			

Anmærkning: Forskelle i antal tabte arbejdsdage ifølge Danmarks Statestik og ifølge Dansk Arbejdsgiverforening skyldes

1) – at DA medtager alle strejker og ikke kun strejker over 100 tabte arbejdsdage; og
2) – at DS fra og med 1956 også medtager oplysninger om strejker fra andre sendere end DA.

Forskelle kan derfor ikke fortolkes som unøjagtigheder ved materialets bearbejdning.

Noter:

1. Kilde: Statistiske Efterretninger.
2. Kilde: Dansk Arbejdsgiverforenings årsberetninger.
3. I hele perioden indregnes kun arbejdsstandsninger, der har medført tab på over 100 arbejdsdage; jvf. dog note 5 og 6.
4. Til og med 1953 angives, at tallene vedrører *direkte berørte arbejdere*. I 1954 og 1955 anførte blot, at tallene vedrører *berørte arbejdere*. Fra og med 1957 anføres, at såvel *direkte som indirekte tabte arbejdsdage* er indregnet. Det angives ikke om det heraf følger, at indirekte berørte arbejdere er indregnet. 1956 diskuteres nedenfor i note 8.
5. De i denne tabel opgivne tal for året 1946 offentliggøres først i Statistiske Efterretninger 1957. Tallene offentliggjort i 1947 for året 1946 er 108 arbejdsstandsninger, 56304 direkte berørte arbejdere og 1.388.900 tabte arbejdsdage. Af disse hidrører 777.000 tabte arbejdsdage fra jern- og metalindustrien.
   Det anføres ikke i Statistiske Efterretninger 1957, hvorfra afvigelsen stammer. Se dog note 6.
6. Til og med 1947 er alle strejker inden for jern- og metalindustrien inkluderet i statistikken; dvs. også strejker, der medfører tab på 100 arbejdsdage eller derunder. Efter 1947 er disse arbejdsstandsninger ikke inkluderet.
   De i denne tabel opgivne tal for 1947 er renset for de mindre strejker inden for jern- og

metalindustrien. De oprindeligt offentliggjorte tal var 116 arbejdsstandsninger, 16.174 direkte berørte arbejdere og 474.000 tabte arbejdsdage. Af disse hidrører 397.000 tabte arbejdsdage fra det grafiske område.

7. Stigningen i antallet af tabte arbejdsdage skyldes fortrinsvis strejken på »Phillips«.
8. Antallet at tabte arbejdsdage i 1956 er næsten udelukkende en følge af strejkerne i forbindelse med overenskomstsituationen i foråret 1956. Foruden direkte tabte arbejdsdage er også medregnet arbejdsdage som er gået tabt ved at ikke-strejkende arbejdere i virksomheder med strejkende er blevet afskediget.
   Derimod er arbejdsdage tabt som følge af proteststrejker m.v. i anledning af ophøjelsen af Forligsmandens mæglingsforslag til lov ikke medregnet.
   De i tabellen opgivne tal for 1956 angives i Statistiske Efterretninger 1958 og fremefter. I Statistiske Efterretninger 1957 angives, at der i 1956 fandt 96 arbejdsstandsninger sted som berørte 65.606 arbejdere og førte til et tab på 1.061.900 arbejdsdage.
   Modsat tidligere angives det i Statistiske Efterretninger 1961 og fremefter, at der også i 1956 blev indhentet oplysninger om arbejdskampe inden for »øvrige større arbejdsgiverforeninger«.
9. Fra og med 1960 angives, at arbejdsstandsninger af mindre end én dags varighed på større virksomheder er medregnet.
10. Heri er indbefattet 126 arbejdsstandsninger på et tilsvarende antal virksomheder (!) omfattende 30.000 arbejdere med i alt 20.800 tabte arbejdsdage. Arbejdsstandsningerne var foranlediget af retssagen i Hadsund (Hope Computer-sagen). Omfanget af kortvarige arbejdsstandsninger er – i følge DS – antageligt noget større i 1973 end registreret af de større arbejdsgiverorganisationer, som indberetter til DS.

Tabel 2: Arbejdsstandsninger fordelt på kvartaler. Danmarks Statistik.

	Antal arbejdsstandsninger				*Antal berørte arbejdere*			
	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
1967	2	6	9	5	199	5398	1898	2947
1968	3	6	2	6	2902	23976	298	1596
1969	5	9	19	15	2082	23956	6686	3132
1970	58	11	7	–	50590	3377	1548	–
1971	13	4	9	5	2312	660	1103	2304
1972	4	5	13	13	229	313	3695	3364
1973	51[1]		138[2]	16	302500[1]		31500	3100
1974	18	93	7	16	5074	101970	1091	34217
1975	32	47	43	25	32513	9764	11718	5133
1976	45	47	55	57	6149	7042	59002	15031
1977	116	42	52	18	11568	11202	9677	3858
1978	44	146	88	36	8144	13508	28380	9308

Tabel 2, fortsat:

	Antal tabte arbejdsdage			
	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
1967	398	3463	3469	2614
1968	2800	28300	900	1600
1969	2800	24300	23700	5400
1970	94400	4000	2400	–
1971	3200	900	3600	12900
1972	900	1800	6900	12200
1973	3871800[1]		23200	6200
1974	6800	140500	1800	35100
1975	32600	20300	37100	10100
1976	19200	27100	131500	32500
1977	14830	19800	57000	4600
1978	17200	64200	38200	9200

Noter til tabel 2:

1. Fordeling på 1. og 2. kvartal er ikke mulig, da strejken i forbindelse med overenskomstfornyelsen strakte sig over begge kvartaler.

2. Som tabel 1, note 10.

Tabel 3A: Arbejdsstandsninger fordelt på erhvervsgrupper. Danmarks Statistik.

	1967	*1968*	*1969*	*1970*	*1971*	*1972*
Landbrug m.m. (1)	–	–	1	–	–	–
Råstofudvikling (2)	–	–	–	–	–	–
Nærings- og nydelsesmiddelindustri (31)	7	4	12	14	12	8
Tekstil-, beklædnings- og fodtøjsindustri (32)	–	–	1	2	–	3
Træ- og møbelindustri (33)	–	–	1	–	–	2
Papir- og grafisk industri (34)	3	2	2	6	10	4
Kemisk industri m.m. (35)	–	–	–	–	–	–
Sten-, ler- og glasindustri (36)	–	–	1	2	–	1
Jern- og metalværker og -industri (37+38)	12	9	27	47	7	13
Anden industri (39)	–	–	–	–	–	–
El-, gas-, varme- og vandforsyning (4)[1]	–	–	1	–	–	–
Bygge- og anlægsindustri (5)	–	–	1	–	–	2
Handel m.m. (6)[2]	–	1	–	–	–	1
Transport (7)[3]	–	1	1	5	2	1
Servicefag i øvrigt (7+8+9)[3]	–	–	–	–	–	–
Andet	–	–	–	–	–	–

Tabel 3A: fortsat

	1973[4]	1974	1975	1976	1977	1978
Landbrug m.m. (1)	–	–	–	–	–	–
Råstofudvikling (2)	–	–	–	–	–	–
Nærings- og nydelsesmiddel-industri (31)	6	27	36	52	14	38
Tekstil-, beklædnings- og fodtøjsindustri (32)	3	8	3	6	2	4
Træ- og møbelindustri (33)	1	3	–	–	1	–
Papir- og grafisk industri (34)	5	27	23	31	89	13
Kemisk industri m.m. (35)	1	2	2	2	2	4
Sten-, ler- og glasindustri (36)	5	9	–	13	–	–
Jern- og metalværker og -industri (37+38)	164[5]	39	70	56	79	108
Anden industri (39)	–	–	–	–	8	7
El-, gas-, varme- og vandforsyning (4)[1]	–	–	–	–	1	–
Bygge- og anlægsindustri (5)	7	6	–	20	5	2
Handel m.m. (6)[2]	5	4	7	11	18	100
Transport (7)[3]	6	9	2	4	7	14
Servicefag i øvrigt (7+8+9)[3]	–	–	3	6	2	24[6]
Andet	2	–	–	–	–	–

Tabel 3B: Fordelingen af antal arbejdere berørt af arbejdsstandsninger på erhvervsgrupper. Danmarks Statistik.

	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Landbrug m.m. (1)	–	–	20500	–	–	–
Råstofudvinding (2)	–	–	–	–	–	–
Nærings- og nydelsesmiddel-industri (31)	1124	353	2477	5313	2458	1642
Tekstil-, beklædnings- og fodtøjsindustri (32)	–	–	200	249	–	383
Træ- og møbelindustri (33)	–	–	49	–	–	370
Papir- og grafisk industri (34)	151	161	94	2427	791	229
Kemisk industri m.m. (35)	–	–	–	–	–	–
Sten-, ler- og glasindustri (36)	–	–	534	961	–	1119
Jern- og metalværker og -industri (37+38)	9167	22078	10954	45527	3033	3619
Anden fremstillingsindustri (39)	–	–	–	–	–	–
El-, gas-, varme- og vandforsyning (4)[1]	–	–	38	–	–	–
Bygge- og anlægsindustri (5)	–	–	110	–	–	128
Handel m.m. (6)[2]	–	6000[7]	–	–	–	85
Transport (7)[3]	–	180	900	1038	97	26
Servicefag i øvrigt (7+8+9)[3]	–	–	–	–	–	–
Andet	–	–	–	–	–	–

Tabel 3B, fortsat

	1973[4]	*1974*	*1975*	*1976*	*1977*	*1978*
Landbrug m.m. (1)	–	–	–	–	–	–
Råstofudvinding (2)	–	–	–	–	–	–
Nærings- og nydelsesmiddel-industri (31)	9800	17709	7614	8496	3752	12040
Tekstil-, beklædn.- og fodtøjs-industri (32)	15700	2858	333	729	766	794
Træ- og møbelindustri (33)	11000	315	–	–	36	–
Papir- og grafisk industri (34)	22000	2990	7066	2468	5217	906
Kemisk industri m.m. (35)	4100	227	485	1080	85	936
Sten-, ler- og glasindustri (36)	16800	2578	–	8098	–	–
Jern- og metalværker og -industri (37+38)	155700[5]	111978	41684	57673	21695	31295
Anden fremstillingsindustri (39)	–	–	–	–	1513	663
El-, gas-, varme- og vand-forsyning (4)[1]	–	–	–	–	231	–
Bygge- og anlægsindustri (5)	63300	546	–	1757	457	123
Handel m.m. (6)[2]	4000	423	630	1835	998	4367
Transport (7([1]	15900	2728	935	1427	1017	6641
Servicefag i øvrigt (7+8+9)[3]	–	–	353	3661	538	1575[6]
Andet	18800	–	–	–	–	–

Tabel 3C: Antallet af tabte arbejdsdage på grund af arbejdsstandsninger. Danmarks Statistik.

	1967	*1968*	*1969*	*1970*	*1971*	*1972*
Landbrug m.m. (1)	–	–	20500	–	–	–
Råstofudvikling (2)	–	–	–	–	–	–
Nærings- og nydelsesmiddel-industri (31)	3627	1000	660	640	4600	3400
Tekstil-, beklædnings- og fodtøjs-industri (32)	–	–	600	500	–	1300
Træ- og møbelindustri (33)	–	–	250	–	–	2100
Papir- og grafisk industri (34)	550	700	250	1600	1500	2400
Kemisk industri m.m. (35)	–	–	–	–	–	–
Sten-, ler- og glasindustri (36)	–	–	1100	1300	–	5000
Jern- og metalværker og -industri (37+38)	5770	9500	14500	89600	14100	6800
Anden industri (39)	–	–	–	–	–	–
El-, gas-, varme- og vandforsyning (4)[1]	–	–	–	200	–	–
Bygge- og anlægsindustri (5)	–	–	500	–	–	300
Handel m.m. (6)[2]	–	20000[7]	–	–	–	400
Transport (7)[3]	–	2400	11700	1400	400	100
Servicefag i øvrigt (7+8)[3]	–	–	–	–	–	–
Andet	–	–	–	–	–	–

Tabel 3C, fortsat

	1973[4]	*1974*	*1975*	*1976*	*1977*	*1978*
Landbrug m.m. (1)	–	–	–	–	–	–
Råstofudvikling (2)	–	–	–	–	–	–
Nærings- og nydelsesmiddel-industri (31)	127200	28600	28300	17000	6600	14800
Tekstil-, beklædnings- og fodtøjs-industri (32)	217300	6100	900	2100	900	3200
Træ- og møbelindustri (33)	154000	500	–	–	300	–
Papir- og grafisk industri (34)	299000	9600	10000	10700	128900	2700
Kemisk industri m.m. (35)	57400	800	1000	2200	300	2200
Sten-, ler- og glasindustri (36)	230700	7400	–	75700	–	–
Jern- og metalværker og -industri (37+38)	1388300[5]	1242000	536000	82600	58700	41800
Anden industri (39)	–	–	–	–	6400	1200
El-, gas-, varme- og vandforsyning (4)[1]	–	–	–	–	500	–
Bygge- og anlægsindustri (5)	–	1400	–	4500	800	300
Handel m.m. (6)[2]	41100	1600	1200	8100	3700	43700
Transport (7)[3]	255500	4000	4300	2300	11100	11400
Servicefag i øvrigt (7+8)[3]	–	–	600	5100	11500	7500[6]
Andet	263200	–	–	–	–	–

Anmærkning til tabel 3A, B ogC:

Danmarks Statistiks skiftende erhvervsgrupperinger i forbindelse med statistikken om arbejdsstandsninger er her standardiseret i overensstemmelse med Danmarks Statistiks erhvervsgrupperingskode af 1. april 1977. I et enkelt tilfælde har dette dog ikke kunnet lade sig gøre. Tallene i parantes i forbindelse med forspaltens gruppeangivelser henviser til den pågældende gruppes kode i erhvervsgrupperingskoden.

Noter til tabel 3A, B og C:

1. Rubriceres i Statistiske Efterretninger under »Offentlige værker«.
2. Heri indgår også restaurations- og hotelvirksomhed (gruppe 63).
3. Den offentlige transport (P&T og DSB) indgår i »Servicefag i øvrigt«.
4. Arbejdsstandsningerne i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i foråret 1973 er medtaget som én arbejdsstandsning inden for den pågældende erhvervsgruppe. Fordelingen af antal arbejdere og antal arbejdsdage er behæftet med nogen usikkerhed.
5. Som tabel 1, note 10.
6. Rubriceres i Statistiske Efterretninger under »Øvrige private og offentlige ydelser«.
7. Skønnet tal, meddelt af Centralforeningen af Hotelvært- og Restauratørforeninger i Danmark.

Appendix 2:

Arbejdsgiverorganisationer og enkeltarbejdsgivere, der indberettede strejkeaktiviteten inden for deres respektive områder til Danmarks Statestik for året 1978.

Dansk Arbjdsgiverforening
Post- og Telegrafvæsenet
DSB
Danmarks Radio
Københavns Kommune
Kommunernes Landsforening
Hovedstadens Trafikselskab (H.T.)
Amtskommunerne
Centralforeningen for bagermesterforeninger på Sjælland, Fyn og i Jylland
Københavns frisør- og parykmagerlaug
Centralforeningen af malermestre i Danmark
Mejeribrugets Arbejdsgiverforening
Hovedorganisationen af mesterforeninger i byggefagene
Landslaugets sekretariat
Foreningen af skibs- og bådbyggere i Danmark
FDB
SALA
Københavns Slagterlaug
Danske slagtemestres landsforening
Landsforeningen af danske anlægsgartnere
Entreprenørsammenslutningen af 1946
Københavns konditorlaug
Sammenslutningen af karosseribyggere i Danmark
Sammenslutningen af smedemesterforeninger i Danmark
Rederiforeningen af 1895
Foreningen for Danmarks fiskekonservesindustri
Danske vognmænds arbejdsgiversammenslutning
De samvirkende telefonselskaber

Ud over de nævnte organisationer indberetter et mindre antal større enkeltvirksomheder til Danmarks Statistik. Danmarks Statistik har af diskretionshensyn ikke ønsket at oplyse navnene på disse.

Amtskommunerne var med for første gang i 1978.

Appendix 3:

Indberetningsskema og DS' følgeskrivelse

Konfliktens parter

Arbejdsgivere: _____
(Forening eller enkelt firma)

Arbejdere: _____
(Forbund, forening, gruppe)

Konfliktens omfang[1])

Tidspunktet for konfliktens påbegyndelse	Hovederhvervsgruppe	Antal arbejdere	Konfliktens varighed (arbejdsdage)	Antal tabte arbejdsdage
Ialt:	–		–	

[1]) Herunder medtages tillige de arbejdere i andre fag, som er blevet gjort arbejdsløse som følge af konflikten.

DANMARKS STATISTIK
Sejrøgade 11
Postboks 2550
2100 København Ø
Telf. (01) 29 82 22 - lokal 2357.

Journal nr.

(Bedes anført ved henvendelse)

4. kontor

Dato

Den 6. februar 1979.

Danmarks Statistik har ved henvendelse til en række større arbejdsgivere og arbejdsgiverorganisationer årligt indhentet oplysninger om antallet af og omfanget af arbejdsstandsninger som følge af lockout eller strejke, og resultatet af opgørelserne herover er blevet offentliggjort bl.a. i Statistisk Årbog og Statistiske Efterretninger.

For at statistikken over arbejdsstandsninger kan blive så fuldstændig som mulig, skal Danmarks Statistik herved anmode også Deres organisation/institution/virksomhed om at være behjælpelig med at tilvejebringe oplysninger om eventuelt i 1978 stedfundne større arbejdsstandsninger inden for Deres område.

Der bedes anført talmæssige oplysninger særskilt for hver konflikt, som har medført tab af mere end 100 arbejdsdage (antal arbejdere ganget med antal konfliktdage).

Bl.a. ønskes oplysning om følgende forhold, jf. vedlagte skema:

1. Tidspunkt for konfliktens påbegyndelse.

2. Antal arbejdere, som har været omfattet af konflikten, både arbejdere, som er direkte berørt af konflikten, og arbejdere, der som følge af konflikten har måttet nedlægge arbejdet.

3. Konfliktens varighed målt i antal arbejdsdage.

4. Antal arbejdsdage, som er gået tabt som følge af konflikten. Dette antal vil almindeligvis være lig produktet af antal konfliktberørte arbejdere (pkt. 2) og det antal dage, som konflikten har varet (pkt. 3.).

   Såfremt konflikten løber fra et kvartal ind i det næste, bedes antallet af tabte arbejdsdage fordelt på de pågældende kvartaler.

Danmarks Statistik skal anmode om, at de pågældende oplysninger bliver indsendt hertil inden 1. marts 1979.

Med venlig hilsen
Thorkild Wedebye
Thorkild Wedebye